

LLATÍ

4t ESO



TAULA DE CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ AL LLATÍ (pàg. 2)
2. MORFOLOGIA NOMINAL (pàg. 13)
3. PRACTICUM MORFOLOGIA NOMINAL (pàg. 23)
4. SOLUCIONS PRACTICUM MORFOLOGIA NOMINAL (pàg. 37)
5. MORFOLOGIA VERBAL (pàg. 52)
6. PRACTICUM MORFOLOGIA VERBAL (pàg. 65)
7. SOLUCIONS PRACTICUM MORFOLOGIA VERBAL (pàg. 76)
8. PAUTES PER COMENÇAR A TRADUIR FRASES SENZILLES (pàg. 87)
9. TRADUCCIÓ (pàg. 89)
10. SOLUCIONS TRADUCCIÓ (pàg. 93)
11. ANNEX: LÈXIC LLATÍ I APÈNDIX VOCABULARI

INTRODUCCIÓ AL LLATÍ

1. De l'indoeuropeu al llatí

1.1. Les llengües del món

Actualment, es parlen més de 5000 llengües al món, algunes amb molts parlants, mentre que altres amb pocs. Moltes d'aquestes no són del tot independents els uns dels altres, ja que mostren semblances entre si. Aquestes similituds permeten agrupar la majoria d'aquests idiomes en **famílies lingüístiques**.

Família lingüística
Conjunt de llengües que tenen un origen comú i unes semblances evidents. Cada família es divideix en subfamílies. Algunes de les famílies lingüístiques existents són: • família indoeuropea (grec, anglès, rus...) • família altaica (mongol, manxú...) • família caucàsica (georgià, txetxè, ubikh...) • família afroasiàtica (àrab, hebreu, somali...)

No obstant això, existeixen algunes llengües aïllades que no formen part de cap de les famílies lingüístiques conegudes. Un exemple d'això és el **basc**, una de les llengües més antigues d'Europa i, fins i tot, del món, que no té cap relació amb cap altre idioma conegut.

En el cas del llatí, ens centrarem en la família indoeuropea.

1.2. Les llengües indoeuropees

A partir del segle XVII alguns lingüistes van adonar-se que existeixen coincidències entre algunes llengües de l'Índia, com el sànscrit, i algunes llengües europees. Van comprovar, també, aquestes semblances amb diverses llengües perses, com l'avèstic. A partir de la comparació d'aquestes llengües van determinar que un bon nombre de les llengües d'Europa i algunes llengües d'Àsia formaven part d'una mateixa família lingüística.

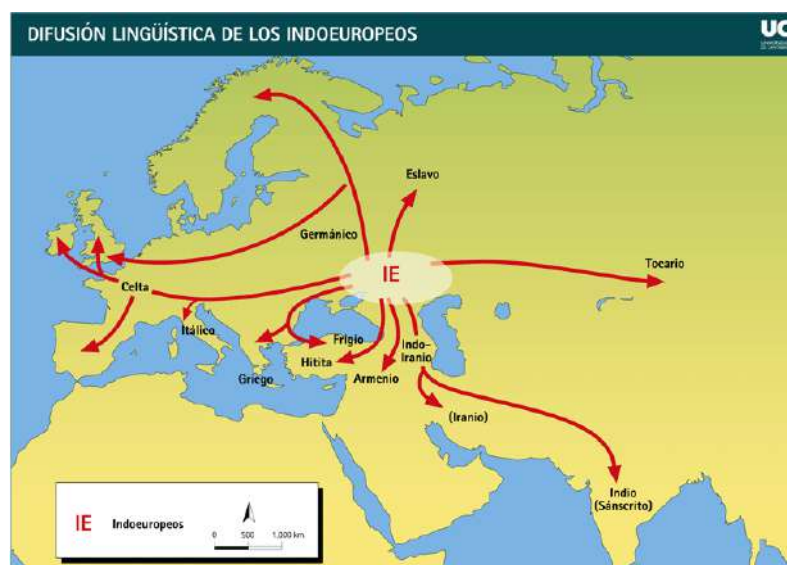
	'MARE'	'PARE'
Sànskrit	<i>matar</i>	<i>pita</i>
Llatí	<i>mater</i>	<i>pater</i>
Grec	<i>meter</i>	<i>pater</i>
Gòtic	<i>muoter</i>	<i>fadar</i>

Al segle XIX, el lingüista Franz Bopp va establir els fonaments de la gramàtica comparativa, una ciència que, bastant-se en la comparació de llengües, va permetre la suposició de l'existència d'una llengua comuna a partir de la qual s'haurien separat i haurien evolucionat unes altres de noves. Aquesta llengua comuna s'anomena indoeuropeu, i les llengües que en van sorgir formen la família de llengües indoeuropees.

Com que no s'han trobat testimonis escrits, es tracta d'una llengua hipotètica que els estudiosos han aconseguit formular a partir de l'estudi de les característiques de totes les llengües indoeuropees.

L'indoeuropeu es parlava cap al tercer mil·lenni aC al centre d'Europa i a les estepes de Sibèria. Aquesta llengua era parlada per la comunitat dels pobles indoeuropeus, que amb al pas del temps van emigrar cap a altres zones. Això va comportar el seu desmembrament en diversos grups que es van dirigir a zones diferents i ben allunyades, com:

- Índia
- Grècia
- Nord d'Europa
- Àsia Menor
- Itàlia
- Etc.



Cap al 1000 aC els pobles indoeuropeus ja s'havien disgregat totalment. Aquesta diàspora va comportar que l'indoeuropeu es dividís, també, en diferents branques, les llengües indoeuropees. Aquesta família de llengües han anat evolucionant al llarg del temps fins a conformar un gran nombre de llengües actuals.

INDOEUROPEU				
Llengües indoeuropees				
INDOIRÀNIQUES		GREGA	GERMÀNIQUES	ITÀLIQUES
Llengües índies	Llengües iràniques	grec	alemany anglès danès neerlandès noruec suec	castellà català francès gallec italià portuguès
bengalí hindi urdú	afganès persa			

1.3. El llatí i les llengües romàniques

1.3.1. El llatí, una llengua indoeuropea

Poc abans de l'any 1000 aC, diversos pobles indoeuropeus van arribar a la península Itàlica i es van establir en diferents zones. Eren pobles independents que parlaven una llengua d'origen indoeuropeu. Així, quan es va fundar Roma l'any 753 aC, a Itàlia es parlaven diverses llengües entre les quals hi havia el **llatí**.

Va néixer a la península Itàlica i era la llengua parlada al Laci, la zona central. Va conviure amb altres llengües (umbre, etrusc, osc i grec), però, a poc a poc, a causa de l'expansió del poble romà, el llatí es va anar estenent per tota la península, fet molt lligat a la política dominant i imperialista de Roma. Així, quan un territori era conquerit pels romans, en poc temps el llatí passava a ser la llengua predominant i a abandonar la seva pròpia llengua.

1.3.2. Fases de la història de la llengua llatina

El llatí és una llengua indoeuropea, de la qual van derivar les llengües romàniques. La llengua llatina es va parlar durant molts segles i, fins i tot, després del naixement de les llengües romàniques, es va mantenir com a llengua de cultura i es va utilitzar per a escriure tractats religiosos, polítics i científics.

Amb el pas del temps, el llatí parlat per tot el territori romà va experimentar una evolució significativa. Així, no era igual el llatí del segle VI aC que el llatí del segle IV dC. La classificació cronològica del llatí és la següent:

- **Llatí arcaic** (des dels orígens fins al segle II aC). Abasta des dels primers testimonis no literaris, escrits en objectes quotidians (s. VI aC), fins als primers textos literaris, reflectit en les obres teatrals de Plaute i Terenci (s. III – II aC).
- **Llatí clàssic** (segle I aC – I dC). Es tracta d'un llatí consolidat que representa el moment de màxima esplendor de la literatura llatina.
- **Llatí postclàssic** (segles I – III dC). Durant aquesta etapa va continuar havent-hi grans escriptors, però utilitzaven un llenguatge molt artificios.
- **Llatí tardà** (segles III – VII dC). Aquest període va començar en el moment en què va finalitzar la gran època de la literatura llatina i va arribar fins que el llatí va deixar de ser una llengua parlada. Aquest fet no es va manifestar al mateix temps en tot el territori romà.
- **Llatí medieval** (segles VIII – XIV dC). Es tractava d'un llatí que no es parlava, perquè havien aparegut les llengües romàniques, que eren les que utilitzava la majoria de la població. Així i tot, el llatí no va desaparèixer, sinó que es va convertir en una llengua de cultura. Així doncs, qualsevol persona que volgués tenir accés a la cultura, havia de saber llatí.
- **Llatí humanístic** (segle XV). Els humanistes van reprendre el llatí per comunicar-se tant en l'àmbit parlat com escrit, ja que pretenien imitar els autors llatins d'època clàssica.

1.3.3. Expansió del llatí

Igual que passa amb totes les llengües, el llatí mostra una clara diferència entre la seva forma **culta** i **literària** i la seva forma **parlada** i **col·loquial**. Aquesta darrera correspondria a l'anomenat **llatí vulgar** i l'altra, al **llatí clàssic**. Entre les dues variants s'estableixen diverses diferències lèxiques, morfològiques, fonètiques i sintàctiques.

Durant el període imperial, el nombre de parlants de llatí vulgar (o popular) —el qual va esdevenir la llengua estàndar— va anar augmentant de manera gradual i al segle II dC, moment de màxima expansió de l'Imperi romà, el llatí es parlava a:

Itàlia	Gàl·lia	Regió del Danubi	Àsia Menor
Hispania	Britània	Àfrica del Nord	Egipte

La influència de llatí en les llengües dels territoris conquerits van donar lloc als següents fenòmens lingüístics:

- **Substrat.** Es produeix quan una llengua és substituïda per una altra a causa de la conquesta d'un territori. La llengua que desapareix influeix en la nova llengua pel que fa al lèxic, la pronunciació...

Ex.: llat-celt. *camisia* > *camisa*

- **Adstrat.** Es produeix una influència entre dues llengües que conviuen, primerament, en una mateixa zona i, després, en dues zones properes.

Ex.: grec-llat. ἄγγελος (*ángelos*) > *angelus* ('àngel')

- **Superstrat.** Influència que exerceix una llengua sobre una altra a la qual no aconsegueix substituir.

Ex.: cat. albergínia, rajola (arabismes) // espia, elm (germanismes)

Les diferències geogràfiques van fer que també hi hagués diferències entre el llatí de les diverses zones i, a partir d'aquesta varietat lingüística i de la seva fragmentació van néixer les anomenades **llengües romàniques**.

1.3.4. Del llatí a les llengües romàniques

En el segle III dC, l'Imperi Romà va començar a decaure, alhora que es van intensificar els canvis en el llatí, propiciant així l'aparició de les llengües romàniques. Alguns factors que van contribuir-hi són els següents:

- **Apogeu del cristianisme.** Va causar canvis en el llatí utilitzat per l'Església. Com a resultat, el llatí va simplificar-se, amb la desaparició d'alguns casos i declinacions, facilitant la seva comprensió per part dels cristians.
- **Invasió dels pobles germànics.** Va causar el declivi de l'Imperi romà i va influir en el llatí mitjançant l'addició de paraules germàniques. A més, l'arribada dels àrabs a Hispània al segle VIII va ser un altre factor significatiu.

Cal tenir present que la desaparició i transformació del llatí és diferent en funció de les zones i de la seva història. Així doncs, mentre que en algunes zones (nord d'Àfrica, zones del Pròxim Orient, etc.) el llatí va desaparèixer totalment, en altres zones es va transformar, donant lloc a les llengües romàniques (català, castellà, francès, italià...).

LLATÍ	CATALÀ	CASTELLÀ	FRANCÈS	ITALIÀ	PORTUGUÈS
<i>uita</i>	vida	vida	vie	vita	vida
<i>totus</i>	tot	todo	tout	tutto	tudo
<i>amicus</i>	amic	amigo	ami	amico	amigo
<i>liber</i>	llibre	libro	livre	libro	livro
<i>manus</i>	mà	mano	main	mano	mão

Les llengües romàniques es parlen principalment a Europa, però no són les úniques. Al costat d'aquestes existeixen altres llengües com l'anglès, l'alemany, el rus i altres.

1.3.5. Les llengües romàniques de la península Ibèrica

El 218 aC, els romans van arribar a la península Ibèrica i van introduir-hi la seva cultura, lleis i llengua. Cal destacar que el llatí que es va adoptar a la península no era el dels autors cultes, sinó el llatí que empraven els soldats i comerciants, conegut com a **llatí vulgar**.

Amb el temps i la influència de la romanització, les llengües parlades als territoris prerromans van ser progressivament reemplaçades pel llatí, que va arribar a ser parlat a tot el territori. Tot i això, aquestes llengües, abans de la seva desaparició, van deixar una empremta en el llatí, incloent-hi paraules i elements fonètics, morfològics i sintàctics (substrat).

Els pobles preromans més importants van ser:

ibers	tartessis	carteginesos	grecs
bascos	fenicis	celtes	

Al segle I aC, tota la Península Ibèrica era part de l'Imperi Romà i es va convertir en la província romana d'Hispania. Més tard, en el segle V dC, amb l'arribada dels visigots, es va produir una altra influència, ja que, tot i que van acabar adoptant el llatí, les seves pròpies llengües van deixar empremtes en el llatí d'aquella època.

Més tard, al segle VIII, els àrabs van conquerir una àmplia part de la península Ibèrica. Durant aquest temps, la península es dividia en dues grans zones:

- territoris ocupats pels àrabs
- regnes cristians, amb un àmbit en principi reduït al nord peninsular.



Al llarg d'aquests segles, el llatí vulgar, en un principi adoptat a la península, va evolucionar considerablement, i les llengües parlades en diferents zones es van diversificar i adquirir característiques pròpies. Això va donar lloc a l'aparició de les **llengües romàniques**, filles del llatí.

Cap al segle X a la Península es parlaven les següents:

galaicoportuguès

castellà

català

asturleonès

navarroaragonès

dialectes mossàrabs

2. La llengua llatina

2.1. Alfabet llatí

L'**alfabet** és el conjunt de símbols (lletres) que codifiquen una llengua escrita. La seva invenció va ser un avenç cultural important, ja que va fer possible escriure allò que es podia dir. Aquesta innovació va revolucionar la transmissió de la cultura i la comunicació humana. Gràcies a l'alfabet, l'escriptura es va fer popular, i va permetre l'aparició de la literatura i el coneixement de les lleis i la ciència.

A l'antiguitat, l'alfabet no era l'únic sistema d'escriptura, sinó que n'existien d'altres més complexos (ex.: grec, lineal A i B...).

Alguns estudiosos opinen que l'**alfabet llatí** prové del grec, el qual al seu torn era de procedència fenícia, mentre d'altres consideren una possible influència etrusca. En general, es creu que l'alfabet llatí es deriva del grec utilitzat a les colònies hel·lèniques de Sicília i a les que estaven a la península Itàlia, i no del grec escrit a Grècia.

Originàriament, l'alfabet llatí constava de 21 lletres. Posteriorment, a causa de la necessitat de representar sons procedents del grec, es van afegir la «Z» i la «Y». D'aquesta manera, en l'època clàssica (s. II aC - I dC) va quedar configurat per 23 lletres majúscules.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

2.2. Pronunciació llatina

Les 23 lletres de l'alfabet llatí es pronuncien gairebé totes com en català/castellà, amb alguna petita diferència.

ALFABET LLATÍ	PRONÚNCIA	EQUIVALENT CATALÀ
C	[k]	queixal, quiet
CH	[k] com si la <i>h</i> no hi fos.	
G	Com la nostra <i>ga, que, gui, go, gui</i> .	guerra, guiar
GU/QU	La <i>u</i> es pronuncia sempre.	cuina, cuita pingüí, aigua
LL	És la suma de dues <i>l</i> , per tant, sona com una <i>l·l</i> .	pel·lícula
S	[s] sempre sorda.	tassa, caça

V	En majúscula s'utilitza tant per les minúscules <i>u</i> com <i>v</i> . El so tant d'una com de l'altra és sempre [u].	_____
X	[ks]	nexe, saxòfon
Y	S'utilitza per a transcripcions de paraules que provenen del grec: Ὀλυμπος > <i>Olympus</i> .	_____
PH	Sona [f]. S'utilitza per transcriure mots provinents del grec: φιλοσοφία > <i>philosophia</i> .	filosofia, feina
Z	Sona [tz]. S'utilitza per a la transcripció de mots grecs: ζέφυρος > <i>zephyrus</i> .	atzar, setze

El sistema vocàlic del llatí està compost per 5 vocals (*a, e, i, o, u*), més la *y*, que prové del grec. Convé diferenciar els sons *i, u* segons que siguin vocàlics o semiconsonàntics.

	SO	LLATÍ	EQUIVALENT CATALÀ
I, i	Vocàlic	<i>iter, bilis</i>	ira, bicicleta
	Semiconsonàntic	<i>iam, maior</i>	iot, reial
V, u	Vocàlic	<i>ubi, ultimus</i>	un, últim, música
	Semiconsonàntic	<i>uiuis, uolo</i>	_____

2.3. El llatí, una llengua flexiva

El llatí és una llengua flexiva, la qual cosa significa que utilitza modificacions en les paraules per expressar diferents funcions gramaticals com ara temps, gènere, número i cas. En altres paraules, canvia la forma de les paraules per indicar com s'utilitzen en una frase o oració.

En llatí les paraules s'agrupen en:

- **Invariables.** No pateixen cap modificació (adverbis, preposicions i conjuncions).
- **Variables.** Presenten terminacions diferents segons la seva funció a la frase (substantius, adjectius, pronoms i verbs).

2.3.1. Flexió nominal

Gènere

Indica el sexe al qual pertany un ésser o també el sexe que s'atribueix a un objecte. En el cas del llatí n'hi ha tres: masculí, femení i neutre. Per conèixer el gènere d'una paraula, s'ha de recórrer al diccionari.

Nombre

En llatí els nombres gramaticals són dos: **singular** i **plural**.

Cas

Els substantius, adjectius i pronoms llatins adopten diverses **terminacions** segons la **funció** que fan a l'oració. Aquestes terminacions s'anomenen **casos**. El llatí en té sis:

CAS	FUNCIO	EXEMPLES	
NOMINATIU (Nom.)	Subjecte (S)	<i>Agricola laborat</i>	'El pagès treballa'
	Atribut (Atr)	<i>Cornelia magistra est</i>	'Cornèlia és mestra'
VOCATIU (Voc.)	Cridar l'atenció de l'interlocutor, exclamar... Apel·latiu (Voc)	<i>Pueri, audite</i>	'Nens, escolteu'
ACUSATIU (Ac.)	Complement Directe (CD)	<i>Regina nautam amat</i>	'La reina estima el mariner'
GENITIU (Gen.)	Complement del Nom (CN)	<i>Filius agricolae paruus est</i>	'El fill del pagès és petit'
DATIU (Dat.)	Complement Indirecte (CI)	<i>Puella librum magistrae dat</i>	'La nena dona un llibre a la mestra'
ABLATIU (Abl.)	Complement Circumstancial (CC)	<i>Miles gladio pugnat</i>	'El soldat lluita amb l'espasa'

Declinació

El conjunt dels sis casos en què un nom pot trobar-se, tant en singular com en plural, rep el nom de **declinació**.

En llatí, hi ha cinc declinacions, cadascuna amb les seves pròpies terminacions. Cada declinació es caracteritza pel fet que té una desinència de **genitiu** diferent:

1a: *-ae*

2a: *-i*

3a: *-is*

4a: *-us*

5a: *-ei*

2.3.2. Flexió verbal

Les desinències verbals ofereixen la següent informació:

PERSONA I NOMBRE	Sis persones gramaticals: tres per al singular i tres per al plural
TEMPS	Tema de present: present, pretèrit imperfet, futur imperfet
	Tema de perfet: pretèrit perfet, pretèrit plusquamperfet, futur perfet.
MODE	Indicatiu, subjuntiu, imperatiu.
VEU	Activa i passiva.

MORFOLOGIA NOMINAL

Els substantius s'enuncien en **nominatiu singular** i en **genitiu singular**. Serà a partir del genitiu, que és diferent en cada declinació, que se sabrà a quina declinació pertany cada paraula.

1a: -ae

2a: -i

3a: -is

4a: -us

5a: -ei

Per declinar un substantiu, en primer lloc, s'ha de trobar el tema o arrel. Per trobar-lo només cal separar la desinència de genitiu singular. Exemples:

domina, -ae (*domin*-ae: l'arrel és *domin*-)

Un cop identificat el tema, s'han d'afegir la terminació pertinent per a declinar.

1. Primera declinació (tema en *a*-)

Comprèn substantius amb el **nominatiu singular** acabat en **-a** i el **genitiu singular** en **-ae**.

Exemples: *domina*, -ae ; *puella*, -ae ; *rosa*, -ae.

La majoria dels substantius són de gènere **femení**, tot i que també s'hi inclouen alguns de gènere masculí:

- **Oficis d'home:** *agricola* ('pagès'), *nauta* ('mariner')...
- **Alguns gentilicis:** *persa* ('persa')...
- **Noms de rius:** *Sequana* (riu Sena), *Garumna* (riu Garona)...
- **Altres:** *poeta* ('poeta'), *incola* ('habitant')...

El tema en *a*- és força visible en gairebé tots els casos excepte en el datiu i ablatiu plural.

	1a declinació (tema en <i>a</i> -)	
	SINGULAR	PLURAL
NOMINATIU	-a	-ae
VOCATIU	-a	-ae
ACUSATIU	-am	-as
GENITIU	-ae	-arum
DATIU	-ae	-is
ABLATIU	-a	is

	Enunciat del model: <i>rosa</i> , -ae (f.): "rosa"	
	SINGULAR	PLURAL
NOMINATIU	<i>ros-a</i>	<i>ros-ae</i>
VOCATIU	<i>ros-a</i>	<i>ros-ae</i>
ACUSATIU	<i>ros-am</i>	<i>ros-ae</i>
GENITIU	<i>ros-ae</i>	<i>ros-arum</i>
DATIU	<i>ros-ae</i>	<i>ros-is</i>
ABLATIU	<i>ros-a</i>	<i>ros-is</i>

2. Segona declinació (tema en o-)

S'agrupen en aquesta declinació els substantius **masculins** (amb alguns femenins) i **neutres** amb el **genitiu singular** acabats en **-i**. Segons la terminació del **nominatiu singular**, els mots es classifiquen en tres grups:

- **Nom. sg. en -us:** *populus, -i*.
- **Nom. sg. en -er:** *puer, i*.
- **Nom. sg. en -um:** *templum, -i*.

2na declinació (tema en o-)				
SINGULAR			PLURAL	
CASOS	Masc. (i Fem.)	Neutre	Masc. (i Fem.)	Neutre
NOMINATIU	-us/-er	-um	-i	-a
VOCATIU	-e/-er	-um	-i	-a
ACUSATIU	-um	-um	-os	-a
GENITIU	-i		-orum	
DATIU	-o		-is	
ABLATIU	-o		-is	

OBSERVACIONS

- Els substantius en **-us** de la segona declinació són els únics que, en singular, tenen el vocatiu diferent del nominatiu.
- La major part dels substantius en **-er** perden en la resta de casos la **-e-** del Nom. Voc. singular. Tanmateix, n'hi ha alguns mots que la conserven:

puer, -i ('nen') *socer, -i* ('sogre') *gener, -i* ('gendre') *uesper, -i* ('vespre')

- Els substantius **neutres**, siguin de la declinació que siguin, formen sempre iguals els tres casos **nominatiu, vocatiu i acusatiu**. En **plural** aquests casos sempre tenen la desinència **-a**.

SEGONA DECLINACIÓ								
	MASCULINS						NEUTRE	
	Enunciat del model: <i>populus, -i</i> (m) "poble"		Enunciat del model: <i>puer, -i</i> (m) "nen"		Enunciat del model: <i>ager, agri</i> (m) "camp"		Enunciat del model: <i>templum, -i</i> (n) "temple"	
CASOS	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
NOMINATIVU	populus	populi	puer	pueri	ager	agri	templum	templa
VOCATIVU	popule	populi	puer	pueri	ager	agri	templum	templa
ACUSATIVU	populum	populos	puerum	pueros	agrum	agros	templum	templa
GENITIU	populi	populorum	pueri	puerorum	agri	agrorum	templi	templorum
DATIVU	populo	populis	puero	pueris	agro	agris	templo	templis
ABLATIVU	populo	populis	puero	pueris	agro	agris	templo	templis

3. Tercera declinació (tema en consonant; i-)

La tercera declinació és la més complexa de totes i comprèn un gran nombre de substantius de gènere **masculí**, **femení** i **neutre** amb el **genitiu singular** acabat en **-is**. Les paraules d'aquesta declinació es poden classificar en dos grans grups segons la terminació de l'arrel:

- **temes en consonant.** Són aquelles paraules l'arrel de les quals finalitza en **consonant**. Els noms i adjectius de tema en consonant es caracteritzen per ser generalment **imparisil·làbics**, és a dir, tenen al nominatiu singular una síl·laba menys que al genitiu.

Ex.: *mulier*, *mulier-em*.

- **temes en -i.** Són aquelles paraules l'arrel de les quals finalitza en la vocal **-i**. Els noms i adjectius de tema en vocal acostumen a ser **parisil·làbics** perquè tenen el mateix nombre de síl·labes en ambdós casos.

Ex.: *hosti-s*, *hosti-s*.

3.1. Tema en consonant

Les paraules de gènere **masculí** i **femení** es declinen a partir de l'arrel de genitiu singular (*milit-*, *ciuitat-*), excepte el nominatiu i vocatiu singular. Les paraules de gènere **neutre** també prenen l'arrel del genitiu singular (*tempor-*), excepte el nominatiu vocatiu i acusatiu singular.

La classificació del temes en consonant és la següent:

- 1) **Oclusives:** *-b/-p* (labials), *-d/-t* (dentials) i *-g/-c* (guturals)
- 2) **Líquides:** *-l*, *-r*
- 3) **Nasals:** *-m*, *n*
- 4) **Sibilant:** *-s*

	SINGULAR		PLURAL
NOMINATIU-VOCATIU	<i>-s</i> <i>-s</i> cap	(temes en oclusiva) (temes en <i>-m</i>) (temes en <i>-l</i> , <i>-r</i> , <i>-n</i> , <i>-s</i>)	<i>-es</i> ; <i>-a</i> (neutres)
ACUSATIU	<i>-em</i>		<i>-es</i> ; <i>-a</i> (neutres)
GENITIU	<i>-is</i>		<i>-um</i>
DATIU	<i>-i</i>		<i>-ibus</i>
ABLATIU	<i>-e</i>		<i>-ibus</i>

Per declinar les paraules amb tema en consonant s'ha de seguir el següent procés:

- 1) Conèixer la forma de genitiu singular (s'ha de consultar al diccionari).
- 2) Eliminar la desinència de genitiu per obtenir l'arrel de la paraula.
- 3) Afegir-ne les desinències corresponents.

ATENCIÓ: Cal tenir en compte que el **nominatiu singular** dels temes en consonant és **variat**, ja que pateix **alteracions fonètiques**. Per formar-lo s'ha de prendre l'arrel de genitiu singular i tenir en compte la consonant en què acaba.

TEMA			ALTERACIÓ FONÈTICA	EXEMPLE
OCLUSIVES	Labials	-b	S'hi afegeix la desinència de nominatiu -s.	plebs
		-p		princeps
	Dentals	-d	Caiguda de -d/-t davant de la -s.	pes (*ped-s)
		-t		aestas (*aestat-s)
	Guturals	-c	En afegir la -s, les consonants -c/-g es transformen en -x. c + s = x g + s = x	dux (*duc-s)
		-g		rex (*reg-s)
NASALS		-m	S'hi afegeix la desinència de nominatiu -s.	hiems
		-n	Es perd la -n si acaben en -on. Si acaben en -en la -n es conserva.	regio (*region), regionis nomen, nominis
LÍQUIDES		-r	No hi ha alteració.	pastor
		-l		consul

TERCERA DECLINACIÓ (tema en consonant)						
	MASCULINS i FEMENINS				NEUTRE	
	Enunciat del model: <i>dux, ducis</i> (m) “general”, “guía”		Enunciat del model: <i>uirtus, -utis</i> (f) “coratge”, “virtut”		Enunciat del model: <i>genus, -eris</i> (n) “raça”, “estirp”	
CASOS	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
NOMINATIU	dux (< duc-s)	duces	uirtus (< uirtut-s)	uirtutes	genus	genera
VOCATIU	dux (< duc-s)	duces	uirtus (< uirtut-s)	uirtutes	genus	genera
ACUSATIU	ducem	duces	uirtutem	uirtutes	genus	genera
GENITIU	ducis	ducum	uirtutis	uirtutum	generis	generum
DATIU	duci	ducibus	uirtuti	uirtutibus	generi	generibus
ABLATIU	duce	ducibus	uirtute	uirtutibus	genere	generibus

3.2. Tema en -i

El tema en **-i** és poc freqüent en els substantius, però, en canvi, l'utilitzen molt els adjectius.

Els **masculins** i **femenins** d'aquest tema fan el **nominatiu singular** en:

- **-is** → *hostis*, *-is*
- **-es** → *nubes*, *-is*
- **-er** → *imber*, *imbris*

En canvi, els **neutres** el fan en:

- **-e** → *mare*, *-is*
- **-al** → *animal*, *-is*
- **-ar**

	SINGULAR		PLURAL	
	Masc. i Fem.	Neutres	Masc. i Fem.	Neutres
NOMINATIU	Variable		-es	-ia
VOCATIU	Variable		-es	-ia
ACUSATIU	-em	Variable	-es	-ia
GENITIU	-is		-ium	
DATIU	-i		-ibus	
ABLATIU	-e	-i	-ibus	

Si es comparen les paraules de gènere masculí o femení amb les de gènere neutre, es poden establir les següents característiques:

SUBSTANTIUS MASCULINS I FEMENINS	SUBSTANTIUS NEUTRES
— Prenen la desinència -s en nominatiu singular: <i>hosti-<u>s</u></i> , <i>nau-i-<u>s</u></i> .	— No prenen la desinència -s en nominatiu singular: <i>mare</i> , <i>animal</i> .
— Prenen la desinència -e en ablatiu singular: <i>host-<u>e</u></i> , <i>nau-<u>e</u></i> .	— Prenen la desinència -i en ablatiu singular: <i>mar-<u>i</u></i> .
— La desinència de Nom., Voc., i Ac. plural és -es : <i>host-<u>es</u></i> , <i>nau-<u>es</u></i> .	— La desinència de Nom., Voc., i Ac. plural és -ia : <i>mar-<u>ia</u></i> .

TERCERA DECLINACIÓ (tema en -i)						
	MASCULINS I FEMENINS				NEUTRE	
	Enunciat del model <i>hostis, -is (m) "enemic"</i>		Enunciat del model: <i>navis, -is (f) "nau"</i>		Enunciat del model: <i>mare, -is (n) "mar"</i>	
CASOS	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
NOMINATIU	hostis	hostes	navis	naues	mare	maria
VOCATIU	hostis	hostes	navis	naues	mare	maria
ACUSATIU	hostem	hostes	nauem	naues	mare	maria
GENITIU	hostis	hostium	navis	nauium	maris	marium
DATIU	hosti	hostibus	nauī	nauibus	mari	maribus
ABLATIU	hoste	hostibus	naue	nauibus	mari	maribus

4. Quarta declinació (tema en -u)

La quarta declinació comprèn substantius de gènere **masculí, femení i neutre**. El **genitiu singular** acaba en **-us**. Aquesta declinació comprèn un reduït nombre de paraules i ha rebut la influència de la segona i la tercera declinacions.

Els substantius **masculins i femenins** presenten el **nominatiu singular** en **-us**, mentre que els **neutres** fan el **nominatiu, vocatiu i acusatiu singular** en **-u**.

El tema en *u-* és força visible en gairebé tots els casos excepte en el datiu i ablatiu plural.

4a declinació (tema en <i>u-</i>)				
	SINGULAR		PLURAL	
	Masc. / Fem.	Neutre	Masc. / Fem.	Neutre
NOMINATIU	-us	-u	-us	-ua
VOCATIU	-us	-u	-us	-ua
ACUSATIU	-um	-u	-us	-ua
GENITIU	-us		-uum	
DATIU	-ui		-ibus	
ABLATIU	-u		-ibus	

QUARTA DECLINACIÓ (tema en <i>u-</i>)						
	MASCULINS I FEMENINS				NEUTRES	
	Enunciat del model: <i>fructus</i> , -us (m): "fruit"		Enunciat del model: <i>manus</i> , -us (f): "mà"		Enunciat del model: <i>cornu</i> , -us (n): "banya"	
	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
NOMINATIU	<i>fruct-us</i>	<i>fruct-us</i>	<i>man-us</i>	<i>man-us</i>	<i>corn-u</i>	<i>corn-ua</i>
VOCATIU	<i>fruct-us</i>	<i>fruct-us</i>	<i>man-us</i>	<i>man-us</i>	<i>corn-u</i>	<i>corn-ua</i>
ACUSATIU	<i>fruct-um</i>	<i>fruct-us</i>	<i>man-um</i>	<i>man-us</i>	<i>corn-u</i>	<i>corn-ua</i>
GENITIU	<i>fruct-us</i>	<i>fruct-uum</i>	<i>man-us</i>	<i>man-uum</i>	<i>corn-us</i>	<i>corn-uum</i>
DATIU	<i>fruct-ui</i>	<i>fruct-ibus</i>	<i>man-ui</i>	<i>man-ibus</i>	<i>corn-ui</i>	<i>corn-ibus</i>
ABLATIU	<i>fruct-u</i>	<i>fruct-ibus</i>	<i>man-u</i>	<i>man-ibus</i>	<i>corn-u</i>	<i>corn-ibus</i>

5. Cinquena declinació (tema en -e)

La cinquena declinació presenta principalment substantius de gènere **femení**, n'hi ha pocs de masculins i cap de neutre. El **nominatiu singular** acaba en **-es** i el **genitiu singular** en **-ei**.

	5a declinació (tema en e-)	
	SINGULAR	PLURAL
NOMINATIU	-es	-es
VOCATIU	-es	-es
ACUSATIU	-eis	-es
GENITIU	-ei	-erum
DATIU	-ei	-ebus
ABLATIU	-e	-ebus

	Enunciat del model: <i>dies, -ei</i> (f.): "dia"	
	SINGULAR	PLURAL
NOMINATIU	<i>di-es</i>	<i>di-es</i>
VOCATIU	<i>di-es</i>	<i>di-es</i>
ACUSATIU	<i>di-em</i>	<i>di-es</i>
GENITIU	<i>di-ei</i>	<i>di-erum</i>
DATIU	<i>di-ei</i>	<i>di-ebus</i>
ABLATIU	<i>di-e</i>	<i>di-ebus</i>

PRACTICUM MORFOLOGIA NOMINAL

Primera declinació

1. Completa aquest quadre:

	TERMINACIONS	
	Singular	Plural
Nominatiu		-ae
	-a	
Acusatiu	-am	
	-ae	-arum
Datiu		
		-is

2. Subratlla el cas o casos correctes:

<i>uias:</i>	a) ac. sg.	b) ac. pl.	c) nom. pl.
<i>familiarum:</i>	a) gen. sg.	b) abl. pl.	c) gen. pl.
<i>rosam:</i>	a) nom. pl.	b) ac. sg.	c) abl. pl.
<i>laetitia:</i>	a) nom. sg.	b) abl. sg.	c) gen. sg.
<i>terrae:</i>	a) gen. sg.	b) nom. pl.	c) dat. sg.
<i>poenis:</i>	a) dat. pl.	b) gen. pl.	c) abl. pl.

3. Declina els mots següents en singular i en plural:

	<i>regina, -ae (f) 'reina'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>insula, -ae (f) 'illa'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>poeta, -ae (m) 'poeta'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>sagitta, -ae (f) 'fletxa'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>unda, -ae (f) 'onada'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

4. Declina noms el casos indicats:

a) *silua, -ae*:

- nom. pl.:
- gen. sg.:
- ac. sg.:

b) *stella, -ae*:

- nom. pl.:
- gen. sg.:
- voc. sg.:

c) *colonia, -ae*:

- nom. pl.:
- gen. sg.:
- ac. sg.:

d) *rosa, -ae*:

- nom. pl.:
- gen. sg.:
- voc. sg.:

e) **agricola, -ae:**

- nom. sg.:
- ac. pl.:
- abl. sg.:

f) **uia, -ae:**

- abl. pl.:
- ac. pl.:
- gen. pl.:

g) **filia, -ae:**

- abl. pl.:
- dat. pl.:
- ac. pl.:

h) **bestia, -ae:**

- abl. sg.:
- voc. pl.:
- ac. pl.:

i) **ara, -ae:**

- ac. sg.:
- dat. sg.:
- ac. pl.:

j) **causa, -ae:**

- nom. pl.:
- gen. pl.:
- dat. sg.:

k) **luna, -ae:**

- ac. sg.:
- gen. pl.:
- abl. sg.:

l) **opera, -ae:**

- nom. sg.:
- dat. sg.:
- gen. pl.:

m) **spina, -ae:**

- voc. sg.:
- gen. sg.:
- abl. pl.:

n) **ara, -ae:**

- dat. pl.:
- voc. pl.:
- nom. pl.:

5. Analitza aquests mots dient tots els casos possibles:

- dominis:
- stellam:
- rota:
- ruinas:
- fugae:

Segona declinació¹

6. Declina els mots següents en singular i en plural:

	<i>liber, -i (m) 'llibre'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>bellum, -i (n) 'guerra'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

¹ També hi ha paraules de la primera declinació.

	<i>ludus, -i (m) 'joc'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>argentum, -i (n) 'plata'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

7. Agrupa els mots segons siguin de la primera o de la segona declinació. Consulta el vocabulari si és necessari.

gladios

agrum

aquam

hastarum

regina

uerba

poetam

filiorum

bellum

hastae

8. Declina els casos indicats.

- a) ac. sg. de *locus*, -i (m):
- b) ac. pl. de *murus*, -i (m):
- c) abl. sg. de *sapientia*, -ae (f):
- d) dat. pl. de *pelagus*, -i (m):
- e) nom. pl. de *praemium*, -ii (n):
- f) gen. pl. de *tabula*, -ae (f):

9. Declina en acusatiu singular i en acusatiu plural aquests mots:

	Ac. sg.	Ac. pl.
<i>bellum</i> , -i (n)		
<i>auricula</i> , -ae (f)		
<i>area</i> , -ae (f)		
<i>ager</i> , <i>agri</i> (m)		
<i>argentum</i> , -i (n)		
<i>campus</i> , -i (m)		

Tercera declinació

10. Classifica els següents mots de la 3a declinació, segons siguin tema en consonant (TC) o tema en *-i* (T *-i*).

homo, -inis

arx, -cis

pontifex, -icis

mensis, -is

legio, -onis

sanguis, -inis

cor, cordis

naus, -is

hostis, -is

crimen, -inis

latus, -eris

choros, -ortis

fames, -is

auris, -is

dux, ducis

caput, -itis

canis, -is

collis, -is

11. Declina els mots següents en singular i en plural:

	<i>legio, -onis (f) 'legió'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>sanguis, -inis (f) 'sang'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>rete, -is (n) 'xarxa'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>crimen, -inis (n) 'crim'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

12. Digues si aquestes afirmacions són vertaderes o falses. En cas que siguin falses, corregeix-les.

- a) *Dux, ducis* és un mot de tema en consonant.
- b) L'acusatiu singular d'*hospes*, *-is* és *hospim*.
- c) El genitiu plural d'*opus*, *-eris* és *operum*.
- d) L'ablatiu singular d'*accusatio*, *-onis* és *accusationi*.
- e) L'acusatiu plural de *munis*, *-eris* és *muneres*.

13. Classifica aquests substantius segons la declinació:

consul, -is:	uexillum, -i:
dominus, -i:	neptis, -is:
urbs, -is:	fluuius, -ii:
amphora, -ae:	honor, -oris:
antrum, -i:	uicus, -i:
uestigium, -ii:	druida, -ae:
uox, uocis:	corona, -ae:
concordia, -ae:	fera, -ae:

14. Declina en acusatiu singular i en genitiu plural aquests mots:

	Ac. sg.	Gen. pl.
<i>homo, -inis</i> (m)		
<i>doctor, -oris</i> (m)		
<i>mare, -is</i> (n)		
<i>labor, -is</i> (m)		
<i>ius, iuris</i> (n)		
<i>eques, -itis</i> (m)		

<i>flumen, -inis</i> (n)		
<i>finis, -is</i> (f)		

15. Analitza morfològicament els següents mots de la tercera declinació:

- a) coniugem:
- b) consulis:
- c) actionum:
- d) artes:
- e) cruribus:

Quarta i cinquena declinacions

16. Classifica el substantius segons la declinació:

ultio, -onis:

pugna, -ae:

genu, -us:

occasus, -us:

tabella, -ae:

odium, -ii:

scopulus, -i:

uitium, -ii:

comes, -itis:

uenia, -ae:

prandium, -ii:

mensis, -is:

planities, -ei:

tempus, -oris:

reditus, -us:

paries, -etis:

dies, -ei:

domina, -ae:

17. Ordena aquests casos del mot *currus*, -us per tal d'obtenir-ne la declinació:

currum, curru, curribus, currus, currus, curribus, curru, currus, curruum, currus, currus,
currus

	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

18. Declina els mots següents en singular i en plural (tingues en compte que hi ha paraules de la quarta i la cinquena declinacions):

	<i>magistratus, -us (m) 'magistrat'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>cornu, -us (n) 'banya'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>planities, -ei (f) 'planície'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

	<i>res, -ei (f) 'cosa'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu		
Vocatiu		
Acusatiu		
Genitiu		
Datiu		
Ablatiu		

19. Omple el quadre següent amb els casos indicats:

	Datiu singular	Datiu plural
fletus, -us		
manus, -us		
planities, -ei		
fides, -ei		
impetus, -us		

PRACTICUM MORFOLOGIA NOMINAL

SOLUCIONS

Primera declinació

1. Completa aquest quadre:

	TERMINACIONS	
	Singular	Plural
Nominatiu	-a	-ae
Vocatiu	-a	-ae
Acusatiu	-am	-as
Genitiu	-ae	-arum
Datiu	-ae	-is
Ablatiu	-a	-is

2. Subratlla el cas o casos correctes:

<i>uias:</i>	a) ac. sg.	b) ac. pl.	c) nom. pl.
<i>familiarum:</i>	a) gen. sg.	b) abl. pl.	c) gen. pl.
<i>rosam:</i>	a) nom. pl.	b) ac. sg.	c) abl. pl.
<i>laetitia:</i>	a) nom. sg.	b) abl. sg.	c) gen. sg.
<i>terrae:</i>	a) gen. sg.	b) nom. pl.	c) dat. sg.
<i>poenis:</i>	a) dat. pl.	b) gen. pl.	c) abl. pl.

3. Declina els mots següents en singular i en plural:

	<i>regina, -ae (f) 'reina'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>regina</i>	<i>reginae</i>
Vocatiu	<i>regina</i>	<i>reginae</i>
Acusatiu	<i>reginam</i>	<i>reginae</i>
Genitiu	<i>reginae</i>	<i>reginarum</i>
Datiu	<i>reginae</i>	<i>reginis</i>
Ablatiu	<i>regina</i>	<i>reginis</i>

	<i>insula, -ae (f) 'illa'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>insula</i>	<i>insulae</i>
Vocatiu	<i>insula</i>	<i>insulae</i>
Acusatiu	<i>insulam</i>	<i>insulas</i>
Genitiu	<i>insulae</i>	<i>insularum</i>
Datiu	<i>insulae</i>	<i>insulis</i>
Ablatiu	<i>insula</i>	<i>insulis</i>

	<i>poeta, -ae (m) 'poeta'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>poeta</i>	<i>poetae</i>
Vocatiu	<i>poeta</i>	<i>poetae</i>
Acusatiu	<i>poetam</i>	<i>poetas</i>
Genitiu	<i>poetae</i>	<i>poetarum</i>
Datiu	<i>poetae</i>	<i>poetis</i>
Ablatiu	<i>poeta</i>	<i>poetis</i>

	<i>sagitta, -ae (f) 'fletxa'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>sagitta</i>	<i>sagittae</i>
Vocatiu	<i>sagitta</i>	<i>sagittae</i>
Acusatiu	<i>sagittam</i>	<i>sagittas</i>
Genitiu	<i>sagittae</i>	<i>sagittarum</i>
Datiu	<i>sagittae</i>	<i>sagittis</i>
Ablatiu	<i>sagitta</i>	<i>sagittis</i>

	<i>unda, -ae (f) 'onada'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>unda</i>	<i>undae</i>
Vocatiu	<i>unda</i>	<i>undae</i>
Acusatiu	<i>undam</i>	<i>undas</i>
Genitiu	<i>undae</i>	<i>undarum</i>
Datiu	<i>undae</i>	<i>undis</i>
Ablatiu	<i>unda</i>	<i>undis</i>

4. Declina noms el casos indicats:

a) *silua, -ae*:

- nom. pl.: *siluae*
- gen. sg.: *siluae*
- ac. sg.: *siluam*

b) *stella, -ae*:

- nom. pl.: *stellae*
- gen. sg.: *stellae*
- voc. sg.: *stella*

c) *colonia, -ae*:

- nom. pl.: *coloniae*
- gen. sg.: *coloniae*
- ac. sg.: *coloniam*

d) *rosa, -ae*:

- nom. pl.: *rosae*
- gen. sg.: *rosae*
- voc. sg.: *rosa*

e) **agricola, -ae:**

- nom. sg.: *agricola*
- ac. pl.: *agricolam*
- abl. sg.: *agricola*

f) **uia, -ae:**

- abl. pl.: *uiis*
- ac. pl.: *uias*
- gen. pl.: *uiaae*

g) **filia, -ae:**

- abl. pl.: *filiis*
- dat. pl.: *filiis*
- ac. pl.: *filias*

h) **bestia, -ae:**

- abl. sg.: *bestia*
- voc. pl.: *bestiae*
- ac. pl.: *bestias*

i) **ara, -ae:**

- ac. sg.: *aram*
- dat. sg.: *arae*
- ac. pl.: *aras*

j) **causa, -ae:**

- nom. pl.: *causae*
- gen. pl.: *causarum*
- dat. sg.: *causae*

k) **luna, -ae:**

- ac. sg.: *lunam*
- gen. pl.: *lunarum*
- abl. sg.: *luna*

l) **opera, -ae:**

- nom. sg.: *opera*
- dat. sg.: *operae*
- gen. pl.: *operarum*

m) **spina, -ae:**

- voc. sg.: *spina*
- gen. sg.: *spinae*
- abl. pl.: *spinis*

n) **ara, -ae:**

- dat. pl.: *aris*
- voc. pl.: *arae*
- nom. pl.: *arae*

5. Analitza aquests mots dient tots els casos possibles:

- dominis: *dat. sg., abl. sg.*
- stellam: *ac. sg.*
- rota: *nom. sg., voc. sg., abl. sg.*
- ruinas: *ac. pl.*
- fugae: *gen. sg., dat. sg., nom. pl., voc. pl.*

Segona declinació²

6. Declina els mots següents en singular i en plural:

	<i>liber, -i (m) 'llibre'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>liber</i>	<i>libri</i>
Vocatiu	<i>liber</i>	<i>libri</i>
Acusatiu	<i>librum</i>	<i>libros</i>
Genitiu	<i>libri</i>	<i>librorum</i>
Datiu	<i>libro</i>	<i>libris</i>
Ablatiu	<i>libro</i>	<i>libris</i>

	<i>bellum, -i (n) 'guerra'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>bellum</i>	<i>bella</i>
Vocatiu	<i>bellum</i>	<i>bella</i>
Acusatiu	<i>bellum</i>	<i>bella</i>
Genitiu	<i>belli</i>	<i>bellorum</i>
Datiu	<i>bello</i>	<i>bellis</i>
Ablatiu	<i>bello</i>	<i>bellis</i>

² També hi ha paraules de la primera declinació.

	<i>ludus, -i (m) 'joc'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>ludus</i>	<i>ludi</i>
Vocatiu	<i>lude</i>	<i>ludi</i>
Acusatiu	<i>ludum</i>	<i>ludos</i>
Genitiu	<i>ludi</i>	<i>ludorum</i>
Datiu	<i>ludo</i>	<i>ludis</i>
Ablatiu	<i>ludo</i>	<i>ludis</i>

	<i>argentum, -i (n) 'plata'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>argentum</i>	<i>argenta</i>
Vocatiu	<i>argentum</i>	<i>argenta</i>
Acusatiu	<i>argentum</i>	<i>argenta</i>
Genitiu	<i>argenti</i>	<i>argentorum</i>
Datiu	<i>argento</i>	<i>argentis</i>
Ablatiu	<i>argento</i>	<i>argentis</i>

7. Agrupa els mots segons siguin de la primera o de la segona declinació. Consulta el vocabulari si és necessari.

gladios agrum aquam hastarum regina
uerba poetam filiorum bellum hastae

- 1a declinació: *aquam, hastarum, regina, poetam, hastae*
- 2a declinació: *gladios, agrum, uerba, filiorum, bellum*

8. Declina els casos indicats.

- a) ac. sg. de *locus*, -i (m): *locum*
- b) ac. pl. de *murus*, -i (m): *muros*
- c) abl. sg. de *sapientia*, -ae (f): *sapientiis*
- d) dat. pl. de *pelagus*, -i (m): *pelagis*
- e) nom. pl. de *praemium*, -ii (n): *praemia*
- f) gen. pl. de *tabula*, -ae (f): *tabularum*

9. Declina en acusatiu singular i en acusatiu plural aquests mots:

	Ac. sg.	Ac. pl.
<i>bellum</i> , -i (n)	<i>bellum</i>	<i>bella</i>
<i>auricula</i> , -ae (f)	<i>auriculam</i>	<i>auriculas</i>
<i>area</i> , -ae (f)	<i>aream</i>	<i>areas</i>
<i>ager</i> , <i>agri</i> (m)	<i>agrum</i>	<i>agros</i>
<i>argentum</i> , -i (n)	<i>argentum</i>	<i>argenta</i>
<i>campus</i> , -i (m)	<i>campum</i>	<i>campos</i>

Tercera declinació

10. Classifica els següents mots de la 3a declinació, segons siguin tema en consonant (TC) o tema en *-i* (T *-i*).

homo, -inis **TC**

arx, -cis **TC**

pontifex, -icis **TC**

mensis, -is **T *-i***

legio, -onis **TC**

sanguis, -inis **TC**

cor, cordis **TC**

naus, -is **T *-i***

hostis, -is **T *-i***

crimen, -inis **TC**

latus, -eris **TC**

choros, -ortis **TC**

fames, -is **T *-i***

auris, -is **T *-i***

dux, ducis **TC**

caput, -itis **TC**

canis, -is **T *-i***

collis, -is **T *-i***

11. Declina els mots següents en singular i en plural:

	<i>legio, -onis (f) 'legió'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>legio</i>	<i>legiones</i>
Vocatiu	<i>legio</i>	<i>legiones</i>
Acusatiu	<i>legionem</i>	<i>legiones</i>
Genitiu	<i>legionis</i>	<i>legionum</i>
Datiu	<i>legioni</i>	<i>legionibus</i>
Ablatiu	<i>legione</i>	<i>legionibus</i>

	<i>sanguis, -inis (f) 'sang'</i>	
	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
Nominatiu	<i>sanguis</i>	<i>sanguines</i>
Vocatiu	<i>sanguis</i>	<i>sanguines</i>
Acusatiu	<i>sanguinem</i>	<i>sanguines</i>
Genitiu	<i>sanguinis</i>	<i>sanguinum</i>
Datiu	<i>sanguini</i>	<i>sanguinibus</i>
Ablatiu	<i>sanguine</i>	<i>sanguinibus</i>

	<i>rete, -is (n) 'xarxa'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>rete</i>	<i>retia</i>
Vocatiu	<i>rete</i>	<i>retia</i>
Acusatiu	<i>rete</i>	<i>retia</i>
Genitiu	<i>retis</i>	<i>retium</i>
Datiu	<i>reti</i>	<i>retibus</i>
Ablatiu	<i>reti</i>	<i>retibus</i>

	<i>crimen, -inis (n) 'crim'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>crimen</i>	<i>crimina</i>
Vocatiu	<i>crimen</i>	<i>crimina</i>
Acusatiu	<i>crimen</i>	<i>crimina</i>
Genitiu	<i>criminis</i>	<i>criminum</i>
Datiu	<i>crimini</i>	<i>criminibus</i>
Ablatiu	<i>crimine</i>	<i>criminibus</i>

12. Digues si aquestes afirmacions són vertaderes o falses. En cas que siguin falses, corregeix-les.

- a) *Dux, ducis* és un mot de tema en consonant. **V**
- b) L'acusatiu singular d'*hospes*, *-is* és *hospim*. **F → És *hospem*.**
- c) El genitiu plural d'*opus*, *-eris* és *operum*. **V**
- d) L'ablatiu singular d'*accusatio*, *-onis* és *accusationi*. **F → És *accusatione*.**
- e) L'acusatiu plural de *munis*, *-eris* és *muneres*. **F → És *munera*.**

13. Classifica aquests substantius segons la declinació:

consul, -is: 3a declinació	uexillum, -i: 2a declinació
dominus, -i: 2a declinació	neptis, -is: 3a declinació
urbs, -is: 3a declinació	fluuius, -ii: 2a declinació
amphora, -ae: 1a declinació	honor, -oris: 3a declinació
antrum, -i: 2a declinació	uicus, -i: 2a declinació
uestigium, -ii: 2a declinació	druida, -ae: 1a declinació
uox, uocis: 3a declinació	corona, -ae: 1a declinació
concordia, -ae: 1a declinació	fera, -ae: 1a declinació

14. Declina en acusatiu singular i en genitiu plural aquests mots:

	Ac. sg.	Gen. pl.
<i>homo, -inis</i> (m)	<i>hominem</i>	<i>hominum</i>
<i>doctor, -oris</i> (m)	<i>doctorem</i>	<i>doctorum</i>
<i>mare, -is</i> (n)	<i>mare</i>	<i>maria</i>
<i>labor, -is</i> (m)	<i>laborem</i>	<i>labores</i>
<i>ius, iuris</i> (n)	<i>ius</i>	<i>iura</i>
<i>eques, -itis</i> (m)	<i>equitem</i>	<i>equites</i>

<i>flumen, -inis (n)</i>	<i>flumen</i>	<i>flumina</i>
<i>finis, -is (f)</i>	<i>finem</i>	<i>fines</i>

15. Analitza morfològicament els següents mots de la tercera declinació:

- a) coniugem: **ac. sg.**
- b) consulis: **gen. sg.**
- c) actionum: **gen. pl.**
- d) artes: **nom. pl., voc. pl., ac. pl.**
- e) cruribus: **dat. pl., abl. pl.**

Quarta i cinquena declinacions

16. Classifica el substantius segons la declinació:

ultio, -onis: **3a declinació**

pugna, -ae: **1a declinació**

genu, -us: **4a declinació**

occasus, -us: **4a declinació**

tabella, -ae: **1a declinació**

odium, -ii: **2a declinació**

scopulus, -i: **2a declinació**

uitium, -ii: **2a declinació**

comes, -itis: **3a declinació**

uenia, -ae: **1a declinació**

prandium, -ii: **2a declinació**

mensis, -is: **3a declinació**

planities, -ei: **5a declinació**

tempus, -oris: **3a declinació**

reditus, -us: **4a declinació**

paries, -etis: **3a declinació**

dies, -ei: **5a declinació**

domina, -ae: **1a declinació**

17. Ordena aquests casos del mot *currus*, -us per tal d'obtenir-ne la declinació:

currum, curru, curribus, currus, currus, curribus, currui, currus, curruum, currus, currus,
currus

	Singular	Plural
Nominatiu	<i>currus</i>	<i>currus</i>
Vocatiu	<i>currus</i>	<i>currus</i>
Acusatiu	<i>currum</i>	<i>currus</i>
Genitiu	<i>currus</i>	<i>curruum</i>
Datiu	<i>currui</i>	<i>curribus</i>
Ablatiu	<i>curru</i>	<i>curribus</i>

18. Declina els mots següents en singular i en plural (tingues en compte que hi ha paraules de la quarta i la cinquena delcinacions):

	<i>magistratus, -us (m) 'magistrat'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>magistratus</i>	<i>magistratus</i>
Vocatiu	<i>magistratus</i>	<i>magistratus</i>
Acusatiu	<i>magistratum</i>	<i>magistratus</i>
Genitiu	<i>magistratus</i>	<i>magistratum</i>
Datiu	<i>magistratui</i>	<i>magistratibus</i>
Ablatiu	<i>magistratu</i>	<i>magistratibus</i>

	<i>cornu, -us (n) 'banya'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>cornu</i>	<i>cornua</i>
Vocatiu	<i>cornu</i>	<i>cornua</i>
Acusatiu	<i>cornu</i>	<i>cornua</i>
Genitiu	<i>cornus</i>	<i>cornuum</i>
Datiu	<i>cornui</i>	<i>cornibus</i>
Ablatiu	<i>cornu</i>	<i>cornibus</i>

	<i>planities, -ei (f) 'planície'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>planities</i>	<i>planities</i>
Vocatiu	<i>planities</i>	<i>planities</i>
Acusatiu	<i>planitiem</i>	<i>planities</i>
Genitiu	<i>planitiei</i>	<i>planitierum</i>
Datiu	<i>planitiei</i>	<i>planitiebus</i>
Ablatiu	<i>planitie</i>	<i>planitiebus</i>

	<i>res, -ei (f) 'cosa'</i>	
	Singular	Plural
Nominatiu	<i>res</i>	<i>res</i>
Vocatiu	<i>res</i>	<i>res</i>
Acusatiu	<i>rem</i>	<i>res</i>
Genitiu	<i>rei</i>	<i>rerum</i>
Datiu	<i>rei</i>	<i>rebus</i>
Ablatiu	<i>re</i>	<i>rebus</i>

19. Omple el quadre següent amb els casos indicats:

	Datiu singular	Datiu plural
fletus, -us	<i>fletui</i>	<i>fletibus</i>
manus, -us	<i>manui</i>	<i>manibus</i>
planities, -ei	<i>planitiei</i>	<i>planitiebus</i>
fides, -ei	<i>fidei</i>	<i>fidebus</i>
impetus, -us	<i>impetui</i>	<i>impetibus</i>

MORFOLOGIA VERBAL

La conjugació llatina és similar a la del català o castellà. Els verbs llatins tenen:

VEU	Activa i passiva	
MODE	Indicatiu, subjuntiu i imperatiu	
TEMA	Present	Present, pretèrit imperfect, futur imperfect
	Perfet	Pretèrit perfet, pretèrit plusquamperfet, futur perfet
PERSONA	Primera, segona i tercera	
NÚMERO	Singular i plural	

1. L'enunciat del verbs

Saber l'**enunciat** d'un verb és essencial per determinar la seva conjugació i tema. Aquest es compon de les següents formes:

- **1a persona singular del present d'indicatiu**, per conèixer el tema de present.
- **1a persona singular del pretèrit perfet d'indicatiu**, per conèixer el tema de perfet.
- **Supí**, per conèixer el participi de perfet.

laboro
↓
1a sg. pres. ind.

laboraui
↓
1a sg. perf. ind.

laboratum
↓
supí

2. Conjugacions

En llatí, hi ha **quatre conjugacions, més la tercera mixta (cinc en total)**, i cadascuna d'elles té una **vocal/consonant temàtica** que ajuda a identificar a quina d'elles pertany cada verb.

CONJUGACIÓ	TEMA	EXEMPLE
1a conjugació	Vocal - <i>a</i>	<i>labor<u>a</u>s, labor<u>a</u>re, labor<u>a</u>ui...</i>
2a conjugació	Vocal - <i>e</i>	<i>hab<u>e</u>o, hab<u>e</u>s, hab<u>e</u>re</i>

3a conjugació	Qualsevol consonant	<i>re<u>g</u>o, re<u>g</u>is, re<u>g</u>ere, rexi...</i>
3a conjugació mixta		<i>cap<u>i</u>o, cap<u>i</u>s, cap<u>e</u>re, capi...</i>
4a conjugació	Vocal <i>-i</i>	<i>aud<u>i</u>o, aud<u>i</u>s, aud<u>i</u>re, aud<u>i</u>ui...</i>

3. Tema de present

3.1. Desinències personals

NOMBRE	PERSONA	VEU ACTIVA
Singular	1a	<i>-o / -m</i>
	2a	<i>-s</i>
	3a	<i>-t</i>
Plural	1a	<i>-mus</i>
	2a	<i>-tis</i>
	3a	<i>-nt</i>

3.2. Temps verbals

El **tema de present** expressa una **acció** que està en curs, és a dir, començada i encara **no acabada**, durativa en el temps. A partir d'aquest tema es formen els següents temps verbals:

- Present
- Pretèrit imperfet
- Futur imperfet

El valor dels temps de l'indicatiu són:

	EN EL PRESENT	EN EL PASSAT	EN EL FUTUR
Acció durativa	Present <i>lego</i> = 'llegeixo', 'estic llegint'	Pretèrit imperfet <i>legebam</i> = 'llegia'	Futur imperfet <i>legam</i> = 'estaré llegint'

3.2.1. Present: indicatiu de la veu activa

3.2.1.1. Primera conjugació

Els verbs de la primera conjugació tenen la **vocal temàtica -a**, la qual cosa significa que el tema de present acaba amb aquesta vocal.

El present d'indicatiu es forma afegint les desinències personals al tema de present.

ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + desinència personal		<i>amo, amaui, amatum</i> ('estimar')
Tema de PRESENT (acabat en -a) +	-o	<i>am-o</i>
	-s	<i>am<u>a</u>-s</i>
	-t	<i>am<u>a</u>-t</i>
	-mus	<i>am<u>a</u>-mus</i>
	-tis	<i>am<u>a</u>-tis</i>
	-nt	<i>am<u>a</u>-nt</i>

3.2.1.2. Segona conjugació

Els verbs de la segona conjugació tenen la **vocal temàtica -e**, la qual cosa significa que el tema de present acaba amb aquesta vocal.

El present d'indicatiu es forma afegint les desinències personals al tema de present.

ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + desinència personal		<i>habeo, habui, habitum</i> ('tenir')
Tema de PRESENT (acabat en -e) +	-o	<i>hab<u>e</u>-o</i>
	-s	<i>hab<u>e</u>-s</i>
	-t	<i>hab<u>e</u>-t</i>
	-mus	<i>hab<u>e</u>-mus</i>
	-tis	<i>hab<u>e</u>-tis</i>
	-nt	<i>hab<u>e</u>-nt</i>

3.2.1.3. Tercera conjugació

Els verbs de la tercera conjugació tenen el **tema acabat en consonant**. Per formar el present de l'indicatiu, s'afegeix una **vocal unitiva o de suport (i, u)** al tema de present, seguida de les desinències personals.

ESTRUCTURA			EXEMPLE
Tema de present + desinència personal			<i>lego, legi, lectum</i> ('llegir')
Tema de PRESENT (acabat en consonant) +	-o		<i>leg-o</i>
	-i-	-s	<i>leg-i-s</i>
		-t	<i>leg-i-t</i>
		-mus	<i>leg-i-mus</i>
		-tis	<i>leg-i-tis</i>
	-u-	-nt	<i>leg-u-nt</i>

3.2.1.4. Tercera conjugació mixta

La tercera conjugació mixta en llatí és un grup de verbs especial que combina aspectes de la tercera i la quarta conjugació. En el tema de present, aquests verbs afegeixen una **-i-** en totes les persones, fent que la seva conjugació sigui similar a la quarta.

ESTRUCTURA			EXEMPLE
Tema de present + desinència personal			<i>capio, cepi, captum</i> ('prendre')
Tema de PRESENT (acabat en consonant) +	-i-	-o	<i>cap-i-o</i>
		-s	<i>cap-i-s</i>
		-t	<i>cap-i-t</i>
		-mus	<i>cap-i-mus</i>
		-tis	<i>cap-i-tis</i>
	-u-	-nt	<i>cap-i-u-nt</i>

3.2.1.5. Quarta conjugació

Els verbs de la primera conjugació tenen la **vocal temàtica -u**, la qual cosa significa que el tema de present acaba amb aquesta vocal.

El present d'indicatiu es forma afegint les desinències personals al tema de present.

ESTRUCTURA			EXEMPLE
Tema de present + desinència personal			<i>audio, audiui, auditum</i> ('sentir')
Tema de PRESENT (acabat en -i) +	-o		<i>audi-o</i>
	-s		<i>audi-s</i>
	-t		<i>audi-t</i>
	-mus		<i>audi-mus</i>
	-tis		<i>audi-tis</i>
	-u-	-nt	<i>audi-u-nt</i>

OBSERVACIONS: La 3.ª persona del plural afegeix la vocal de suport **-u-**.

3.2.2. Pretèrit imperfect: indicatiu de la veu activa

L'imperfet d'indicatiu en llatí es caracteritza per un sufix **-ba-** que precedeix les desinències personals.

3.2.2.1. Primera conjugació

ESTRUCTURA			EXEMPLE
Tema de present + sufix temporal -ba- + desinència personal			<i>amo, amaui, amatum</i> ('estimar')
Tema de PRESENT (acabat en -a) + -ba- +	-m		<i>amā-ba-m</i>
	-s		<i>amā-ba-s</i>
	-t		<i>amā-ba-t</i>
	-mus		<i>amā-ba-mus</i>
	-tis		<i>amā-ba-tis</i>
	-nt		<i>amā-ba-nt</i>

3.2.2.2. Segona conjugació

ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + sufix temporal -ba- + desinència personal		<i>habeo, habui, habitum</i> ('tenir')
Tema de PRESENT (acabat en -e) + -ba- +	<i>-m</i>	<i>habe-ba-m</i>
	<i>-s</i>	<i>habe-ba-s</i>
	<i>-t</i>	<i>habe-ba-t</i>
	<i>-mus</i>	<i>habe-ba-mus</i>
	<i>-tis</i>	<i>habe-ba-tis</i>
	<i>-nt</i>	<i>habe-ba-nt</i>

3.2.2.3. Tercera conjugació

ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + vocal -e- + sufix temporal -ba- + desinència personal		<i>lego, legi, lectum</i> ('llegir')
Tema de PRESENT (acabat en consonant) + -e- + -ba- +	<i>-m</i>	<i>leg-e-ba-m</i>
	<i>-s</i>	<i>leg-e-ba-s</i>
	<i>-t</i>	<i>leg-e-ba-t</i>
	<i>-mus</i>	<i>leg-e-ba-mus</i>
	<i>-tis</i>	<i>leg-e-ba-tis</i>
	<i>-nt</i>	<i>leg-e-ba-nt</i>

3.2.2.4. Tercera conjugació mixta

ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + vocals -i-e- + sufix temporal -ba- + desinència personal		<i>capio, cepi, captum</i> ('prendre')
Tema de PRESENT (acabat en consonant) + -i-e- + -ba- +	-m	<i>cap-i-e-ba-m</i>
	-s	<i>cap-i-e-ba-s</i>
	-t	<i>cap-i-e-ba-t</i>
	-mus	<i>cap-i-e-ba-mus</i>
	-tis	<i>cap-i-e-ba-tis</i>
	-nt	<i>cap-i-e-ba-nt</i>

3.2.2.5. Quarta conjugació

ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + vocal -e- + sufix temporal -ba- + desinència personal		<i>audio, audiui, auditum</i> ('sentir')
Tema de PRESENT (acabat en -i) + -e- + -ba- +	-m	<i>audi-e-ba-m</i>
	-s	<i>audi-e-ba-s</i>
	-t	<i>audi-e-ba-t</i>
	-mus	<i>audi-e-ba-mus</i>
	-tis	<i>audi-e-ba-tis</i>
	-nt	<i>audi-e-ba-nt</i>

3.2.3. Futur imperfet: indicatiu de la veu activa

A l'hora de conjuguar el futur imperfet és important saber a quina conjugació pertany el verb perquè es conjuguen de manera diferent segons siguin de la 1a i la 2a conjugació o bé de la 3a i la 4a conjugacions.

3.2.3.1. 1a i 2a conjugacions

1a CONJUGACIÓ		
ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + sufix temporal -b, -bi, -bu- + desinència personal		<i>amo, amaui, amatum</i> ('estimar')
Tema de PRESENT (acabat en -a) + -b, -bi, -bu +	-o	<i>am<u>a</u>-b-o</i>
	-s	<i>am<u>a</u>-bi-s</i>
	-t	<i>am<u>a</u>-bi-t</i>
	-mus	<i>am<u>a</u>-bi-mus</i>
	-tis	<i>am<u>a</u>-bi-tis</i>
	-nt	<i>am<u>a</u>-bu-nt</i>

2a CONJUGACIÓ		
ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + sufix temporal -b, -bi, -bu- + desinència personal		<i>habeo, habui, habitum</i> ('tenir')
Tema de PRESENT (acabat en -a) + -b, -bi, -bu +	-o	<i>hab<u>e</u>-b-o</i>
	-s	<i>hab<u>e</u>-bi-s</i>
	-t	<i>hab<u>e</u>-bi-t</i>
	-mus	<i>hab<u>e</u>-bi-mus</i>
	-tis	<i>hab<u>e</u>-bi-tis</i>
	-nt	<i>hab<u>e</u>-bu-nt</i>

OBSERVACIONS: Els sufixos temporals **-b-** i **-bu-** corresponen a les persones 1.^a sg. i 3.^a pl. respectivament.

3.2.3.2. 3a i 4a conjugacions

3a CONJUGACIÓ		
ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + vocal unitiva (a, e) + desinència personal		<i>lego, legi, lectum</i> ('llegir')
Tema de PRESENT (acabat en consonant) + -a-, -e- +	-m	<i>leg-a-m</i>
	-s	<i>leg-e-s</i>
	-t	<i>leg-e-t</i>
	-mus	<i>leg-e-mus</i>
	-tis	<i>leg-e-tis</i>
	-nt	<i>leg-e-nt</i>

4a CONJUGACIÓ		
ESTRUCTURA		EXEMPLE
Tema de present + vocal unitiva (a, e) + desinència personal		<i>audio, audiui, auditum</i> ('llegir')
Tema de PRESENT (acabat en -i) + -a-, -e- +	-m	<i>audi-a-m</i>
	-s	<i>audi-e-s</i>
	-t	<i>audi-e-t</i>
	-mus	<i>audi-e-mus</i>
	-tis	<i>audi-e-tis</i>
	-nt	<i>audi-e-nt</i>

OBSERVACIONS: S'ha d'anar amb compte de no confondre el present i el futur d'indicatiu dels verbs de la 3a i la 4a conjugació perquè s'assemblen molt. Davant del dubte, cal mirar a quina conjugació pertanyen per saber si es tracta d'un present o un futur.

4. Verb *sum*

El verb ***sum*** és el verb copulatiu per excel·lència de la llengua llatina i també el més irregular. Aquest és un dels verbs més emprats en llatí.

Generalment, es tradueix per 'ser' o 'estar' i normalment porta un atribut en nominatiu.

Petrus discipulus est

‘En Pere és un alumne’

Tanmateix, també pot tenir un valor existencial; en aquest cas s'ha de traduir per l'impersonal 'haver'.

Magister in schola est

‘Hi ha un mestre a l'escola’

La conjugació del verb ***sum*** en el **tema de present** és la següent:

<i>sum, esse, fui</i> ('ser, ésser, estar')		
PRESENT	PRETÈRIT IMPERFET	FUTUR IMPERFET
(‘jo sóc’) <i>sum</i> <i>ēs</i> (< *es-s) <i>est</i> <i>sumŭs</i> <i>estis</i> <i>sunt</i>	(‘jo era’) <i>eram</i> <i>eras</i> <i>erat</i> <i>eramus</i> <i>eratis</i> <i>erant</i>	(‘jo seré’) <i>ero</i> <i>eris</i> <i>erit</i> <i>erimus</i> <i>eritis</i> <i>erunt</i>

5. Resum general

a) Quadre-resum de les característiques temporals i vocals unitives de les formes personals en la veu activa:

MODE	VOC. UNIT. / CARACT.	TEMA DE PRESENT		
INDICATIU		Present	Pretèrit imperfect	Futur imperfect
	Vocal unitiva	-i- (3. ^a conj.) -u- (3. ^a , 4. ^a conj.)	-e- (3. ^a , 4. ^a conj.)	—
	Característica	—	-ba-	-bo-, -bi-, -bu- (1. ^a , 2. ^a conj.) -a-, -e- (3. ^a , 4. ^a conj.)

b) Quadre-resum de les formes personal del verb del tema de present:

1a	2a	3a	3a mixta	4a
PRESENT (tema de PRESENT + desinències personals)				
Tema de PRESENT (acabat en -a) +	Tema de PRESENT (acabat en -e) +	Tema de PRESENT (acabat en consonant) + -i +	Tema de PRESENT (acabat en consonant) + t +	Tema de PRESENT (acabat en -i) +
-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mus -tis -nt
PRETÈRIT IMPERFET (tema de PRESENT + ba + desinències personals) (tema de PRESENT + (i)-e-ba + desinències personals)				
Tema de PRESENT (acabat en -a) + -ba- +	Tema de PRESENT (acabat en -e) + -ba- +	Tema de PRESENT (acabat en consonant) + -e-ba- +	Tema de PRESENT (acabat en consonant) + -i-e-ba- +	Tema de PRESENT (acabat en -i) + -e-ba- +
-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mus -tis -nt
FUTUR IMPERFET (tema de PRESENT + b, bi, bu + desinències personals) (tema de PRESENT + a, e + desinències personals)				
Tema de PRESENT (acabat en -a) + -b, bi, bu- +	Tema de PRESENT (acabat en -e) + -b, bi, bu- +	Tema de PRESENT (acabat en consonant) + a, e +	Tema de PRESENT (acabat en consonant) + t + i + a, e +	Tema de PRESENT (acabat en -i) + a, e +
-o -s -t -mu s -tis -nt	-o -s -t -mu s -tis -nt	-m -s -t -mu s -tis -nt	-m -s -t -mu s -tis -nt	-m -s -t -mus -tis -nt

c) Veu activa. Temps formats amb el tema de present:

PRESENT	PRETÈRIT IMPERFET	FUTUR PERFET
1a conjugació: <i>amo, amas, amare, amaui, amatum</i> ('estimar')		
(jo estimo) <i>am-o</i> <i>ama-s</i> <i>ama-t</i> <i>ama-mus</i> <i>ama-tis</i> <i>ama-nt</i>	(jo estimava) <i>ama-ba-m</i> <i>ama-ba-s</i> <i>ama-ba-t</i> <i>ama-ba-mus</i> <i>ama-ba-tis</i> <i>ama-ba-nt</i>	(jo estimaré) <i>ama-ui</i> <i>amaui-isti</i> <i>amaui-it</i> <i>amaui-imus</i> <i>amaui-istis</i> <i>amaui-erunt / -ere</i>
2a conjugació: <i>habeo, habes, habere, habui, habitum</i> ('tenir')		
('jo tinc') <i>habe-o</i> <i>habe-s</i> <i>habe-t</i> <i>habe-mus</i> <i>habe-tis</i> <i>habe-nt</i>	('jo tenia') <i>habe-ba-m</i> <i>habe-ba-s</i> <i>habe-ba-t</i> <i>habe-ba-mus</i> <i>habe-ba-tis</i> <i>habe-ba-nt</i>	('jo tindré') <i>habu-i</i> <i>habu-isti</i> <i>habu-it</i> <i>habu-imus</i> <i>habu-istis</i> <i>habu-erunt / -ere</i>
3a conjugació: <i>lego, legis, legere, legi, lectum</i> ('llegir')		
('jo llegeixo') <i>leg-o</i> <i>leg-i-s</i> <i>leg-i-t</i> <i>leg-i-mus</i> <i>leg-i-tis</i> <i>leg-u-nt</i>	('jo llegia') <i>leg-e-ba-m</i> <i>leg-e-ba-s</i> <i>leg-e-ba-t</i> <i>leg-e-ba-mus</i> <i>leg-e-ba-tis</i> <i>leg-e-ba-nt</i>	('jo llegiré') <i>leg-i</i> <i>leg-isti</i> <i>leg-it</i> <i>leg-imus</i> <i>leg-istis</i> <i>leg-erunt / -ere</i>
3a conjugació (mixta): <i>capio, capis, capere, cepi, captum</i> ('prendre')		
('jo prenc') <i>cap-i-o</i> <i>cap-i-s</i> <i>cap-i-t</i> <i>cap-i-mus</i> <i>cap-i-tis</i> <i>cap-i-u-nt</i>	('jo prenia') <i>cap-i-e-ba-m</i> <i>cap-i-e-ba-s</i> <i>cap-i-e-ba-t</i> <i>cap-i-e-ba-mus</i> <i>cap-i-e-ba-tis</i> <i>cap-i-e-ba-nt</i>	('jo prendré') <i>cep-i</i> <i>cep-isti</i> <i>cep-it</i> <i>cep-imus</i> <i>cep-istis</i> <i>cep-erunt / -ere</i>
4a conjugació: <i>audio, audis, audire, audiui, auditum</i> ('sentir', 'escoltar')		
('jo sento') <i>audi-o</i> <i>audi-s</i> <i>audi-t</i> <i>audi-mus</i> <i>audi-tis</i> <i>audi-u-nt</i>	('jo sentia') <i>audi-e-ba-m</i> <i>audi-e-ba-s</i> <i>audi-e-ba-t</i> <i>audi-e-ba-mus</i> <i>audi-e-ba-tis</i> <i>audi-e-ba-nt</i>	('jo sentiré') <i>audiu-i</i> <i>audiu-isti</i> <i>audiu-it</i> <i>audiu-imus</i> <i>audiu-istis</i> <i>audiu-erunt / -ere</i>

OBSERVACIONS

- La **3a**, **3a mixta** i **4a conjugacions** presenten una **vocal d'unió** que serveix per unir el tema del verb amb la desinència personal o el sufix temporal. Aquestes vocals són:
 - **i / u** quan es troben **en contacte amb** una **desinència personal**.
reg-i-s (3a)
 - **e** quan es troben **en contacte amb** el **sufix temporal**.
audi-e-ba-m
- La **3a conjugació mixta** rep aquest nom perquè és idèntica a:
 - la **4a conjugació** en els temps del **tema de PRESENT** (present, pretèrit imperfet i futur imperfet).
cap-i-t (3a mixta) // *audi-t* (4a)
 - la 3a conjugació en els temps del **tema de PERFET** (pretèrit perfet).
cep-it (3a mixta) // *reg-it* (3a)

PRACTICUM MORFOLOGIA VERBAL

Present d'indicatiu

1. Completa la graella següent:

FORMA	DESINÈNCIA PERSONAL	PERSONA	NOMBRE	CANVI DE NOMBRE
amatis	<i>tis</i>	2a	pl.	<i>amas</i>
cupiunt				
expellunt				
docemus				
constituit				
alunt				
suscipio				
uulneras				
uenitis				
placeo				
ducunt				
regit				
laudas				
mittis				

paramus				
manet				
canunt				
gero				
uident				
scribit				
laboras				
manemus				
sumus				
munitis				
est				
expellit				
habetis				
declaratis				
dissimulas				
estis				

2. Indica les formes verbals corresponents:

2a pl. pres. ind. de <i>uenio</i> ‘venir’ <i>uenio, ueni, uentum</i> (3a)	
1a pl. pres. ind. de <i>sum</i> ‘ésser’ <i>sum, fui</i> (irr.)	
3a sg. pres. ind. de <i>moueo</i> ‘moure’ <i>moueo, moui, motum</i> (2a)	
1a sg. pres. ind. de <i>nuntio</i> ‘anunciar’ <i>nuntio, nuntiaui, nuntiatum</i> (1a)	
3a pl. pres. ind. de <i>peruenio</i> ‘arribar’ <i>peruenio, perueni, peruentum</i> (4a)	
2a sg. pres. ind. de <i>duco</i> (3a) ‘conduir’ <i>duco, duxi ductum</i> (3)	

3. Conjuga els següents verbs:

studeo, -ui, — (2a, intr., tr.)

cresco, creui, cretum (3, intr.)

poto, -aui, -atum (1a)

aperio, -rui, -rtum (4, tr.)

4. Subratlla la forma verbal de les sèries següents:

- a) amas, rosas, puellas, feminas.
- b) dominus, ceruus, damus, seruus.
- c) paramus, medicus, lupus, amicus.
- d) poetas, copias, narras, lecticas.

5. Omple aquest quadre:

	supero (1)	moueo (2)	amitto (3)	audio (4)
<i>ego</i>				
<i>tu</i>				
<i>ille</i>				
<i>nos</i>				
<i>uos</i>				
<i>illi</i>				

Pretèrit imperfet d'indicatiu³

6. Completa la graella següent:

FORMA	PERS.	N.	TEMPS	TRADUCCIÓ
seruiunt				
contundimus				
adiungebant				
ambulabas				
procurat				
eratis				
credunt				
iuuabat				
repetebam				
sunt				
conficis				
putabamus				
petitis				
dabas				
do				
intendebat				
uiuis				

³ També hi ha verbs en temps de present.

cupiebam				
cognoscebam				
facitis				
ueniebatis				
relinquis				
iacebas				

7. Indica les formes verbals corresponents:

2a pl. pret. imperf. de <i>cupio</i> ‘desitjar’ <i>cupio, cupiui, cupitum</i> (3, tr.)	
2a sg. pres. de <i>adicio</i> ‘llançar’ <i>adicio, -ieci, -iectum</i> (3, tr.)	
3a pl. pres. de <i>rumpo</i> ‘trencar’ <i>rumpo, rupi, ruptum</i> (3, tr.)	
1a pl. pret. imperf. de <i>sum</i> ‘ésser’ <i>sum, fui, —</i> (irr., intr., copul.)	
3a sg. pret. imperf. de <i>consto</i> ‘estar quiet’ <i>consto, -stiti, —</i> (1, intr.)	
2a sg. pres. de <i>mitto</i> ‘enviar’ <i>mitto, misi, missum</i> (3, tr.)	

1a sg. pret. imperf. de <i>quaero</i> ‘buscar’ <i>quaero, -siui (-sii), -situm</i> (3, tr.)	
3a pl. pret. imperf. de <i>moneo</i> ‘aconsellar’ <i>moneo, -ui, -itum</i> (2, tr.)	
1a sg. pres. de <i>uideo</i> ‘veure’ <i>uideo, uidi, uisum</i> (2, tr.)	
2a sg. pret. imperf. de <i>duco</i> ‘conduir’ <i>duco, duxi ductum</i> (3, tr.)	
1a pl. pres. de <i>timeo</i> ‘témer’ <i>timeo, -ui, —</i> (2, intr., tr.)	

8. Conjuga en present i pretèrit imperfet el següent verb:

percipio, -epi, -eptum (3, tr.) ‘recollir’, ‘percebre’

9. Conjuga la 3a persona del plural del present i de l'imperfet dels següents verbs:

	3a pl present	3a pl pret. imperf.
seruio (4)		
contundo (3)		
immineo (2)		
procuro (1)		

LLISTAT DE VERBS

adiungo, -aui, -atum (1, tr.): atribuir, adjudicar

ambulo, -aui, -atum (1, intr.): caminar, anar d'aquí cap allà

cognosco, -noui, -nitum (3, tr.): conèixer

conficio, -eci, -ectum (3, tr.): fer, dur a terme; acabar

consto, -stiti, — (1, intr.): estar quiet; existir

contundo, -udi, -usum (3, intr.): aixafar, picar

cupio, -iui, cupitum (3, tr.): desitjar

creo, -didi, -ditum (3, tr., intr.): confiar, lliurar; creure en

do, dedi, datum (1, tr.): donar

duco, duxi, ductum (3, tr.): conduir, guiar; comandar, dirigir

facio, feci, factum (3, tr.): fer

iacio, ieci, iactum (3, tr.): llançar, tirar

intendo, -ndi, -ntum (3, tr.): tibar; estendre

iuuo, iuui, iutum (1, tr.): ajudar, donar suport a

moneo, -ui, -itum (2, tr.): fer recordar; advertir; aconsellar

peto, -iui, -itum (3, tr.): dirigir-se a; atacar; demanar

procuro, -aui, -atum (1, tr.): tenir cura de, ocupar-se de

quaero, -siui, -situm (3, tr.): buscar; preguntar

relinquo, -liqui, -lictum (3, tr.): deixar, abandonar, allunyar-se de

repeto, -iui, -itum (3, tr., intr.): tornar a; reprendre; reclamar

seruio, -iui, -itum (4, intr.): servir, estar al servei (de)

sum, fui, — (irr., intr., copul.): ser, estar, haver

uenio, ueni, uentum (4, intr.): venir, arribar, anar

uiuo, uixi, uictum (3, intr.): viure

puto, -aui, -atum (1, tr.): avaluar, considerar; creure

Futur imperfect d'indicatiu

10. Digues quina forma o formes verbals de cada sèrie no estan en futur:

- a) *uenit, ueniet, ueniemus, ueniunt.*
- b) *laudabo, laudabamus, laudabatis, ladabunt.*
- c) *mones, monebis, monent, monebo.*
- d) *duces, ducis, ducitis, ducemus.*

11. Conjuga el present, el pretèrit imperfect i el futur imperfect del verb *sum*.

Present	Pret. imperfect	Futur imperfect

12. Conjuga el futur del verb *oppugno* (1) i de *cado* (3).

13. Passa aquestes formes verbals a futur:

solet (2):

statuimus (3):

quaero (3):

ualet (2):

celebrant (1):

accedunt (3):

14. Relaciona aquestes formes verbals del verb peto (3) que significa 'demanar' amb la seva traducció:

a) petit

demanarà

b) petebant

demano

c) peto

demana

d) petet

demanaven

e) petent

demanen

f) petunt

demanaran

PRACTICUM MORFOLOGIA VERBAL

SOLUCIONS

Present d'indicatiu

1. Completa la graella següent:

FORMA	DESINÈNCIA PERSONAL	PERSONA	NOMBRE	CANVI DE NOMBRE
amatis	<i>tis</i>	2a	pl.	<i>amas</i>
cupiunt	-nt	3a	pl	cupit
expellunt	-nt	3a	pl	expellit
docemus	-mus	1a	pl	doceo
constituit	-t	3a	sg	constituit
alunt	-nt	4a	pl	alit
suscipio	-o	1a	sg	suscipimus
uulneras	-s	2a	sg	uulneratis
uenitis	-tis	2a	pl	uenis
placeo	-o	1a	sg	placemus
ducunt	-nt	3a	pl	ducit
regit	-t	3a	sg	regunt
laudas	-s	2a	sg	laudatis
mittis	-s	2a	sg	mittitis

paramus	-mus	1a	pl	paro
manet	-t	3a	sg	manent
canunt	-nt	3a	pl	canit
gero	-o	1a	sg	gerimus
uident	-nt	3a	pl	uidet
scribit	-t	3a	sg	scribunt
laboras	-s	2a	sg	laboratis
manemus	-mus	1a	pl	maneo
sumus	-mus	1a	pl	sum
munitis	-tis	2a	pl	munis
est	-t	3a	sg	sunt
expellit	-t	3a	sg	expellunt
habetis	-tis	2a	pl	habes
declaratis	-tis	2a	pl	declaras
dissimulas	-s	2a	sg	dissimulatis
estis	-tis	2a	pl	es

2. Indica les formes verbals corresponents:

2a pl. pres. ind. de <i>uenio</i> 'venir' <i>uenio, ueni, uentum</i> (3a)	<i>uenitis</i>
1a pl. pres. ind. de <i>sum</i> 'ésser' <i>sum, fui</i> (irr.)	<i>sumus</i>
3a sg. pres. ind. de <i>moueo</i> 'moure' <i>moueo, moui, motum</i> (2a)	<i>mouet</i>
1a sg. pres. ind. de <i>nuntio</i> 'anunciar' <i>nuntio, nuntiaui, nuntiatum</i> (1a)	<i>nuntio</i>
3a pl. pres. ind. de <i>peruenio</i> 'arribar' <i>peruenio, perueni, peruentum</i> (4a)	<i>peruenit</i>
2a sg. pres. ind. de <i>duco</i> (3a) 'conduir' <i>duco, duxi ductum</i> (3)	<i>ducit</i>

3. Conjuga els següents verbs:

studeo, -ui, — (2a, intr., tr.)

studeo

studes

studet

studemus

studetis

student

cresco, creui, cretum (3, intr.)

cresco

crescis

crescit

crescimus

crescitis

crescunt

poto, -aui, -atum (1a)

poto

potas

potat

potamus

potatis

potant

aperio, -rui, -rtum (4, tr.)

aperio

aperis

aperit

aperimus

aperitis

aperiunt

4. Subratlla la forma verbal de les sèries següents:

- a) amas, rosas, puellas, feminas.
- b) dominus, ceruus, damus, seruus.
- c) paramus, medicus, lupus, amicus.
- d) poetas, copias, narras, lecticas.

5. Omple aquest quadre:

	supero (1)	moueo (2)	amitto (3)	audio (4)
<i>ego</i>	<i>supero</i>	<i>moueo</i>	<i>amitto</i>	<i>audio</i>
<i>tu</i>	<i>superas</i>	<i>moues</i>	<i>amittis</i>	<i>audis</i>
<i>ille</i>	<i>superat</i>	<i>mouet</i>	<i>amittit</i>	<i>audit</i>
<i>nos</i>	<i>superamus</i>	<i>mouemus</i>	<i>amittimus</i>	<i>audimus</i>
<i>uos</i>	<i>superatis</i>	<i>mouetis</i>	<i>amittitis</i>	<i>auditis</i>
<i>illi</i>	<i>superant</i>	<i>mouent</i>	<i>amittunt</i>	<i>audiunt</i>

Pretèrit imperfet d'indicatiu⁴

6. Completa la graella següent:

FORMA	PERS.	N.	TEMPS	TRADUCCIÓ
seruiunt	3a	pl	present	<i>(ells) serveixen</i>
contundimus	1a	pl	present	<i>(nosaltres) aixafem</i>
adiungebant	3a	pl	pretèrit imperfet	<i>(ells) adjudicaven</i>
ambulabas	2a	sg	pretèrit imperfet	<i>(tu) caminaves</i>
procurat	3a	sg	present	<i>(ella/a) procura</i>
eratis	2a	pl	pretèrit imperfet	<i>(vosaltres) éreu</i>
credunt	3a	pl	present	<i>(ells) creuen</i>
iuuabat	3a	sg	pretèrit imperfet	<i>(ella/a) ajudava</i>
repetebam	1a	sg	pretèrit imperfet	<i>(jo) reclamava</i>
sunt	3a	pl	present	<i>(ells) són</i>
conficis	2a	sg	present	<i>(tu) fas</i>
putabamus	1a	pl	pretèrit imperfet	<i>(nosaltres) consideràvem</i>
petitis	2a	pl	present	<i>(vosaltres) demaneu</i>
dabas	2a	sg	pretèrit imperfet	<i>(tu) donaves</i>
do	1a	sg	present	<i>(jo) dono</i>
intendebat	3a	sg	pretèrit imperfet	<i>(ella/a) tibava</i>
uiuis	2a	sg	present	<i>(tu) vius</i>

⁴ També hi ha verbs en temps de present.

cupiebam	1a	sg	pretèrit imperfet	(jo) desitjava
cognoscebam	1a	sg	pretèrit imperfet	(jo) coneixia
facitis	2a	pl	present	(vosaltres) feu
ueniebatis	2a	pl	pretèrit imperfet	(vosaltres) anàveu
relinquis	2a	sg	present	(tu) deixes
iaciebas	2a	sg	pretèrit imperfet	(tu) llançaves

7. Indica les formes verbals corresponents:

2a pl. pret. imperf. de cupio 'desitjar' <i>cupio, cupiui, cupitum</i> (3, tr.)	<i>cupiebatis</i>
2a sg. pres. de adicio 'llançar' <i>adicio, -ieci, -iectum</i> (3, tr.)	<i>adicis</i>
3a pl. pres. de rumpo 'trencar' <i>rumpo, rupi, ruptum</i> (3, tr.)	<i>rumpunt</i>
1a pl. pret. imperf. de sum 'ésser' <i>sum, fui, —</i> (irr., intr., copul.)	<i>eramus</i>
3a sg. pret. imperf. de consto 'estar quiet' <i>consto, -stiti, —</i> (1, intr.)	<i>constabat</i>
2a sg. pres. de mitto 'enviar' <i>mitto, misi, missum</i> (3, tr.)	<i>mittis</i>

1a sg. pret. imperf. de <i>quaero</i> ‘buscar’ <i>quaero, -siui (-sii), -situm (3, tr.)</i>	<i>quaerabam</i>
3a pl. pret. imperf. de <i>moneo</i> ‘aconsellar’ <i>moneo, -ui, -itum (2, tr.)</i>	<i>monebant</i>
1a sg. pres. de <i>uideo</i> ‘veure’ <i>uideo, uidi, uisum (2, tr.)</i>	<i>uideo</i>
2a sg. pret. imperf. de <i>duco</i> ‘conduir’ <i>duco, duxi ductum (3, tr.)</i>	<i>ducebas</i>
1a pl. pres. de <i>timeo</i> ‘témer’ <i>timeo, -ui, — (2, intr., tr.)</i>	<i>timemus</i>

8. Conjuga en present i pretèrit imperfet el següent verb:

percipio, -epi, -eptum (3, tr.) ‘recollir’, ‘percebre’

9. Conjuga la 3a persona del plural del present i de l'imperfet dels següents verbs:

	3a pl present	3a pl pret. imperf.
seruio (4)	<i>seriunt</i>	<i>seriebant</i>
contundo (3)	<i>contundunt</i>	<i>contundebant</i>
immineo (2)	<i>imminent</i>	<i>imminebant</i>
procuro (1)	<i>procurant</i>	<i>procurabant</i>

LLISTAT DE VERBS

adiungo, -aui, -atum (1, tr.): atribuir, adjudicar

ambulo, -aui, -atum (1, intr.): caminar, anar d'aquí cap allà

cognosco, -noui, -nitum (3, tr.): conèixer

conficio, -eci, -ectum (3, tr.): fer, dur a terme; acabar

consto, -stiti, — (1, intr.): estar quiet; existir

contundo, -udi, -usum (3, intr.): aixafar, picar

cupio, -iui, cupitum (3, tr.): desitjar

creo, -didi, -ditum (3, tr., intr.): confiar, lliurar; creure en

do, dedi, datum (1, tr.): donar

duco, duxi, ductum (3, tr.): conduir, guiar; comandar, dirigir

facio, feci, factum (3, tr.): fer

iacio, ieci, iactum (3, tr.): llançar, tirar

intendo, -ndi, -ntum (3, tr.): tibar; estendre

iuuo, iuui, iutum (1, tr.): ajudar, donar suport a

moneo, -ui, -itum (2, tr.): fer recordar; advertir; aconsellar

peto, -iui, -itum (3, tr.): dirigir-se a; atacar; demanar

procuro, -aui, -atum (1, tr.): tenir cura de, ocupar-se de

quaero, -siui, -situm (3, tr.): buscar; preguntar

relinquo, -liqui, -lictum (3, tr.): deixar, abandonar, allunyar-se de

repeto, -iui, -itum (3, tr., intr.): tornar a; reprendre; reclamar

seruio, -iui, -itum (4, intr.): servir, estar al servei (de)

sum, fui, — (irr., intr., copul.): ser, estar, haver

uenio, ueni, uentum (4, intr.): venir, arribar, anar

uiuo, uixi, uictum (3, intr.): viure

puto, -aui, -atum (1, tr.): avaluar, considerar; creure

Futur imperfect d'indicatiu

10. Digues quina forma o formes verbals de cada sèrie no estan en futur:

- a) *uenit*, *ueniet*, *ueniemus*, *ueniunt*.
- b) *laudabo*, *laudabamus*, *laudabatis*, *ladabunt*.
- c) *mones*, *monebis*, *monent*, *monebo*.
- d) *duces*, *ducis*, *ducitis*, *ducemus*.

11. Conjuga el present, el pretèrit imperfect i el futur imperfect del verb *sum*.

Present	Pret. imperfect	Futur imperfect
<i>sum</i>	<i>eram</i>	<i>ero</i>
<i>es</i>	<i>eras</i>	<i>eris</i>
<i>est</i>	<i>erat</i>	<i>erit</i>
<i>sumus</i>	<i>eramus</i>	<i>erimus</i>
<i>estis</i>	<i>eratis</i>	<i>eritis</i>
<i>sunt</i>	<i>erant</i>	<i>erunt</i>

12. Conjuga el futur del verb *oppugno* (1) i de *cado* (3).

<i>oppugnabo</i>	<i>cadam</i>
<i>oppugnabis</i>	<i>cales</i>
<i>oppugnabit</i>	<i>cadet</i>
<i>oppugnabimus</i>	<i>cademus</i>
<i>oppugnabitis</i>	<i>cadetis</i>
<i>oppugnabunt</i>	<i>cadent</i>

13. Passa aquestes formes verbals a futur:

solet (2): *solebit*

statuimus (3): *statuemus*

quaero (3): *quaeram*

ualet (2): *ualebit*

celebrant (1): *celebrabunt*

accedunt (3): *accedent*

14. Relaciona aquestes formes verbals del verb peto (3) que significa 'demanar' amb la seva traducció:

a) petit

D demanarà

b) petebant

C demano

c) peto

A demana

d) petet

B demanaven

e) petent

F demanen

f) petunt

E demanaran

PAUTES PER COMENÇAR A TRADUIR FRASES SENZILLES

El llatí és una llengua que no segueix estrictament un ordre, però sovint una oració simple presenta la següent estructura:

Subjecte + (Complements) + Verb

	<u>Magistra</u>	<u>fabulam</u>	<u>discipulis</u>	<u>narrat</u>
Anàlisi morfològica	nom. sg.	ac. sg.	dat. sg.	3a sg.
→				
Anàlisi sintàctica →	S	CD	CI	V
Traducció →	La professora explica una història a les alumnes.			

OBSERVACIONS:

- El **subjecte** sol anar al **començament** de l'oració i el **verb**, al **final**.
- Si el subjecte del verb és un pronom personal, aquest no sol expressar-se.
- Normalment el **CN** va davant del nom que complementa, però si forma part d'un complement preposicional sol posar-se al mig, entre la preposició i el nom que complementa. Ex.: *In Romanorum castris*.
- La conjunció copulativa més corrent és **et**, però també pot aparèixer la conjunció **ac** amb el mateix valor i la conjunció enclítica **-que** enganxada al nom. Ex.: *tabellas stilum**que** = tabellas **et** stilum*.
- A vegades, quan volem matisar o donar més informació d'un substantiu utilitzem l'**aposició**. En llatí, una aposició concorda sempre en **gènere**, **nombre** i **cas** amb el substantiu al qual es refereix. Si complementa al subjecte anirà en nominatiu, si complementa el CD, anirà en acusatiu. Les aposicions van sempre entre comes.

Consells per traduir

- Conèixer bé les declinacions i les conjugacions dels verbs.
- Primera lectura del text.
- Divisió del text en oracions (hem de fixar-nos en les pautes fortes: punt, dos punts o punt i coma).
- Buscar els **verbs**. És important identificar si es tracta d'un verb:
 - **transitiu**: requereix CD
 - **intransitiu**: no requereix un CD, però sí pot requerir un CI o CC.
 - **copulatiu**: només el requereix el verb *sum* i sempre és un substantiu, adjectiu o pronom en nominatiu.

Un cop identificat del verb, cal analitzar-ho:

- **persona i nombre** (1a, 2a, 3a // singular, plural)
- **temps verbal** (present, pretèrit imperfect, futur imperfect)
- Marcar els nexos (en cas que hi hagi més d'un verb). Els nexos solen ser conjuncions (el diccionari ho indica).
- Buscar el subjecte en nominatiu dels verbs (en cas que apareguin a l'oració). De la mateixa manera que succeeix en català i en castellà, en llatí, quan ja es coneix el subjecte, moltes vegades s'elideix. Recorda que el verb i el subjecte han de coincidir en nombre i persona.
- Anàlisi morfològic de les paraules: analitzar el cas, gènere i nombre dels substantiu i adjectius (per a això serà necessari l'ajuda del diccionari). Un cop fet aquest pas, identificar quina és la funció que exerceix cada paraula (o sintagma) a l'oració.
- Buscar el significat de les paraules al diccionari.
- Redactar la traducció.

TRADUCCIÓ

1. Iustitia uirtutum regina est.
2. Romani contra⁵ Afros bellum gerebant.
3. Milites audacia pugnabant et locum defendebant.
4. Legiones extra moenia erant.
5. Mercatoris mater iudicis sententiam audiebat.

⁵ Sempre que trobem una preposició seguida del cas regit, farà la funció de CC (Complement Circumstancial).

6. Catilina per montes in agrum copias adducit.

7. Dei inter Graecos et Troianos bellum incitant.

8. Amicis librum porto.

9. Seruus cum aqua hortum rigat.

10. Populus in Romae forum contendit.

11.Serui domini agros quotidie laborant.

12.Romani deos laudant et deis sacrificia faciunt.

13.Neptunus in pelago habitat.

14.Iuuenes carmina canebant.

15.Catilina insidias consulibus parabat.

16. Romani urbem in monte Palatio aedificabant.

17. Dux et imperator ad castra perueniunt.

18. Magister discipulis fabulas narrat.

19. Romae incolae Dianae templum colunt.

20. Poetae deorum fabulas scribebant.

TRADUCCIÓ

1. Iustitia uirtutum regina est.

nom.sg. gen.sg. nom.sg. 3a sg
S CN Attr. pres
V

La justícia és la reina de les virtuts.

2. Romani contra¹ Afros bellum gerebant.

nom.pl. prep. ac.pl. ac.sg. 3a pl.
S CC CD pret.imperf.
V

Els romans feien la guerra contra els africans.

3. Milites audacia pugnabant et locum defendebant.

nom.pl. abl.sg. 3a pl. conj. ac.sg. 3a sg
S CC pret.imperf. CD pret.imperf.
V V

Els soldats lluitaven amb audàcia i defensaven el lloc.

4. Legiones extra moenia erant.

nom.pl. prep. ac.pl. 3a pl.
S CC pret.imperf.
V

El verb sum pot ser :

- copulatiu → hi haurà 2 nominatius / subjecte
- intransitiu → hi haurà 1 nominatiu (subjecte) / atribut

Les legions estaven fora de les muralles. En aquest és intransitiu

¹ Sempre que trobem una preposició seguida del cas regit, farà la funció de CC (Complement Circumstancial).

5. Mercatoris mater iudicis sententiam audiebat.
 gen.sg. nom.sg. gen.sg. ac.sg. 3a sg.
 CN S CN CD pret. imperf.
 V

La mare del mercader escoltava la sentència del jutge.

6. Catilina per montes in agrum copias adducit.
 nom.sg. prep. ac.pl. prep. ac.sg. ac.pl. 3a sg.
 S CC CC CD pres.
 V

Catilina condueix les tropes al camp a través de les muntanyes.

7. Dei inter Graecos et Troianos bellum incitant.
 nom.sg. prep. ac.pl. conj. ac.pl. ac.sg. 3a pl.
 S CC CD pret. imperf.
 V

Els déus comencen una guerra entre els grecs i els troians.

8. Amicis librum porto. Com que el verb està en 1a sg,
no apareix explícitament el subjecte
 dat.pl. ac.sg. 1a sg.
 CI CD pres.
 V

Porto un llibre als (meus) amics.

9. Seruus cum aqua hortum rigat.

nom.sg. prep. abl.sg. ac.sg. 3a.sg.
S CC O pres.
V

L'esclau rega l'hort amb aigua.

10. Populus in Romae forum contendit.

nom.sg. prep. gen.sg. ac.sg. 3a.sg.
S CC CN CC pres.
V

El poble es dirigeix al fòrum de Roma.

11. Serui domini agros quotidie laborant.

nom.pl. gen.sg. ac.pl. adv. 3a.pl.
S CN O pres.
V

Els esclaus treballen cada dia els camps del (seu) amo.

12. Romani deos laudant et deis sacrificia faciunt.

nom.pl. ac.pl. 3a.pl. dat. ac.pl. 3a.pl.
S O pres. ci O pres.
V

Els romans lloen els déus i fan sacrificis als déus.

13. Neptunus in pelago habitat.

<u>nom. sg.</u>	<u>prep.</u>	<u>abl. sg.</u>	<u>3a. sg.</u>
S		CC	pres. V

Neptú viu al mar.

14. Iuuenes carmina caneant.

<u>nom. pl.</u>	<u>ac. pl.</u>	<u>3a. pl.</u>
S	CC	pret. iupert. V

Els joves cantaven un poema.

15. Catilina insidias consulibus parabat.

<u>nom. sg.</u>	<u>ac. pl.</u>	<u>dat. pl.</u>	<u>3a. sg.</u>
S	CC	CI	pret. iupert. V

Catilina preparava emboscades contra els cònsols.

16. Romani urbem in monte Palatio aedificabant.

<u>nom. pl.</u>	<u>ac. sg.</u>	<u>prep.</u>	<u>abl. sg.</u>	<u>3a. pl.</u>
S	CC		CC	pret. iupert. V

Els romans construïen una ciutat al mont Palatí.

17. Dux (et) imperator ad castra perueniunt.
 nom. conj. nom. sg. prep. ac. pl. 3a. pl.
 sg. S CC pres.
 S

El general i el comandant van cap al campament.

18. Magister discipulis fabulas narrat.
 nom. sg. dat. pl. ac. pl. 3a. sg.
 S CI CD pres.
 V

El mestre explica fàbules als (seus) alumnes.

19. Romae incolae Dianae templum colunt.
 gen. sg. nom. pl. gen. sg. ac. sg. 3a. pl.
 CN S CN CD pres.
 V

Els habitants de Roma decoren el temple de Diana.

20. Poetae deorum fabularis scribebant.
 nom. pl. gen. pl. ac. pl. 3a. pl.
 S CN CD pret. imperf.
 V

Els poetes escriuen fàbules dels déus.

LÈXIC LLATÍ

accedo, -cessi, -cessum (3, intr.):

acostar-se, arribar

acriter (adv.): amb ferocitat,
intensament

ad (prep. d'ac.): cap a

adduco, -duxi, -ductum (3, tr.):

conduir, portar

adimo, -emi, -emptum (3, tr.):

prendre, llevar

adiuvo, -iui, -iutum (1, tr.): ajudar

aedifico, -aui, -atum (1, tr.): construir,

edificar

Aeneas, -ae (m): Eneas¹

Afer, Afri (m): africà

ager, agri (m): camp

Alpes, -ium (f, pl.): els Alps

angustia, -ae (f): estret

animus, -i (m): ànima, esperit

Apollo, -inis (m): Apol·lo

Ariadna, -ae (f): Ariadna

artifex, -ficis (m): artesà, artista

Athenae, -arum (f): Atenes

atque (conj.): i, i també, i a més

audacia, -ae (f): audàcia

audeo, ausus (2 semidep., tr.):

atrevir-se

audio, -iui, -itum (4, tr.): escoltar

auxilium, -ii (n): ajuda

bellum, -i (n): guerra

bello, -aui, -atum (1, intr.): fer la

guerra, combatre, lluitar

Brutus, -i (m): Brutus

Caesar, -aris (m): Cèsar

cano, cecini, cantum (3, tr./intr.):

cantar

Capua, -ae (f): Capua

carmen, -inis (n): poema, cant

¹ Heroi troià, fill d'Anquises i de Venus, cap de l'estirp dels fundadors de Roma.

LÈXIC LLATÍ

castra, -orum (n): campament

Catilina, -ae (m): Catilina

constitutio, -onis (f): constitució

consul, -lis (m): cònsol

contemptio, -onis (f): menyspreu

contundo, -udi, -usum (3, tr.):

derrotar, aixafar

contra (prep. d'ac.): contra

conuenio, -eni, -entum (4, intr.):

reunir-se

copiae, -arum (f, pl.): tropes

Creta, -ae (f): Creta

cum (prep. d'abl.): amb

curia, -ae (f): cúria

Daedalus, -i (m): Dèdal

defendo, -ndi, -nsum (3, tr): defensar,

protegir

deinde (adv.): després

discipulus, -i (m): deixeble

dolor, -oris (m): dolor

domus, -us (f): casa

dux, ducis (m): cap, general

efficio, -eci, -ectum (3, tr.): fer,
construir

elephas, -antis (m): elefant

eques, -itis (m): cavaller, genet |
cavalleria (sing. col·lectiu)

ex (prep. d'abl.): de, des de, fora de

expleo, -eui, -etum (2, tr.): omplir,
satisfer

expugno, -aui, -atum (1, tr.): assaltar,
prendre per força

extra (prep. d'ac.): fora de

facio, feci, factum (3, tr.): fer

ferrum, -i (n): ferro, arma

filius, -ii (m): fill

finis, -is (m/f): frontera, territori

flumen, -inis (n): riu

fortitudo, -inis (f): coratge, valentia

LÈXIC LLATÍ

frater, -tris (m): germà

gero, gessi, gestum (3, tr.): dur a

terme, fer

Graecus, -i (m): grec

habeo, -ui, -itum (2, tr.): tenir

Haedui, -orum (m.): els edus²

Hamilcar, -aris (m): Amílcar

Hannibal, -alis (m): Anníbal

Hasdrubal, -alis (m): Hàsdrubal³

Helena, -ae (f): Helena

Heluetii, -orum (m, pl.): els helvecis

Hispania, -ae (f): Hispània

Hispanus, -i (m): hispà

homo, -inis (m): hombre

hostis, -is (m/f): enemic

iam (adv.): ja

ibi (adv.): allà

ignis, -is (m): foc

imperator, -oris (m): emperador,
comandant

imperium, -ii (n): poder,
comandament

in (prep. d'abl.): en, a

in (prep. d'ac.): a, cap a

iniuria, -ae (f): injustícia, injúria,
ofensa

insidiae, -arum (f, pl.): parany, trama

insula, -ae (f): illa

inuenio, -ueni, -uentum (4, tr.): trobar

Italia, -ae (f): Itàlia

iter, -ineris (n): camí

iudex, -icis (m): jutge

Iustinianus, -i (m): Justinià

iustitia, -ae (f): justícia

iuuenis, -is (m/f): jove

labor, -oris (m): treball, fatiga, esforç

labyrinthus, -i (m): laberint

² Tribu de la Gàl·lia que ocupava el territori entre el Loira i el Saona.

³ Germà d'Anníbal.

LÈXIC LLATÍ

lego, legi, lectum (3, tr.): llegir	navis, -is (f): nau
legio, -onis (f): legió	neco, -aui, -atum (1, tr.): matar
litus, -oris (n): platja	nomen, -inis (n): nom
locus, -i (m): lloc	nox, noctis (f): nit
magister, -tri (m): mestre	occasus, -us (m): ocàs, posta
mare, -is (n): mar	odium, -ii (n): odi
mater, -tris (f): mare	Palatium, -i (n): Palatí ⁴
mercator, -oris (m): comerciant	Paris, -idis (m): Paris
miles, -itis (m): soldat	paro, -aui, -atum (1, tr.): preparar
migro, -aui, -atum (1, intr.): emigrar, traslladar-se, marxar	pater, -tris (m): pare
Minotaurus, -i (m): Minotaure	pedes, -itis (m): soldat d'infanteria (mil.); (pl. o sing. col·lectiu) infanteria
mitto, misi, missum (3, tr.): enviar	per (prep. d'ac.): per, a través de
moenia, -ium (n, pl.): muralles	peruado, -asi, -asum (3, tr.): envair
mons, -ntis (m): muntanya	peruenio, -eni, -entum (4, intr.): arribar
monstrum, -i (n): monstre	Pompeius, -i (m): Pompeu
moueo, -oui, -otum (2, tr.): moure	pons, -ntis (m): pont
multitudo, -inis (f): multitud	
navigo, -aui, -atum (1, intr.): navegar	

⁴ Un dels set turons de Roma.

LÈXIC LLATÍ

populus, -i (m): poble

sacerdos, -otis (m): sacerdot

postea (adv.): després

Saguntum, -i (n): Sagunt

Priamus, -i (m): Príam

sanguis, -inis (m): sang

propter (prep. d'ac.): a causa de

senator, -oris (m): senador

proripio, -ipui, -eptum (3, tr.): sortir
de cop

sententia, -ae (f): opinió, sentència

Sequani, -orum (m): els sèquans

puer, -i (m): nen

sermo, -onis (m): discurs

pugno, -aui, -atum (1, intr.): lluitar

Sicoris, -is (m): Sícoris

-que (conj. encl.): i

sol, -is (m): sol

quotannis (adv.): cada any

Spartanus, -i (m): espartà

rapio, -pui, -ptum (3, tr.): raptar

sponte (abl. f.): voluntàriament, per la
seua voluntat

raptus, -us (m): rapte

subigo, -egi, -actum (3, tr.): sotmetre

regina, -ae (f): reina

suauius (adv.): suaument

regno, -aui, -atum (1, intr.): regnar

sum, **esse**, **fui** (irr., intr.): ser, estar

relinquo, -liqui, -lictum (3, tr.): deixar

Tarquinius, -ii (m): Tarquini

rex, **regis** (m): rei

Theseus, -ei (m): Teseu

Roma, -ae (f): Roma

trado, -didi, -ditum (3, tr.): lliurar,
transmetre

Romanus, -i (m): romà

Roscius, -ii (m): Rosci

LÈXIC LLATÍ

traduco, -dixi, -ductum (3, tr.):

portar, transportar; fer passar

Troia, -ae (f): Troia

Troianus, -i (m): troià

uenio, -eni, -entum (4, intr.): venir

uirtus, -utis (f): virtut

uita, -ae (f): vida

uoco, -aui, -atum (1, tr.): cridar,

pregar

uoro, -aui, -atum (1, tr.): devorar

uxor, -oris (f): dona, esposa

uirgo, -inis (f): verge, noia jove

APÈNDIX VOCABULARI

A

a, ab (*prep d'Ab*): de, des de // per (CAG)
abluo, -ui, -utum (3): rentar, netejar
ac (*conj*): i
accipio, -cepi, -ceptum (3): rebre, prendre // acceptar, acollir
accurro, -curri, -cursum (3): acudir
acer, acris, acre (*adj*): cruel
acerbus, -a, -um (*adj*): cruel, dur
acies, -ei (*f*): línia de combat, batalla // vista, mirada
acriter (*adv*): durament, cruelment
actio, -onis (*f*): acció
acutus, -a, -um (*adj*): agut, fi
ad (*prep d'Ac*): a, cap a
adduco, -duxi, -ductum (3): portar
adfero, attuli, allatum (*ir-reg*): portar
adhuc (*adv*): fins ara
adicio, -ieci, -iectum (3): afegir (més datiu)
aditus, -us (*m*): accés
administro (*T*): administrar
adsum, adfui, - (3): ser present
advena, -ae (*m*): foraster, estranger
advenio, -veni, -ventum (4): arribar
adversus (*prep d'Ac*): davant de
adversus, -a, -um (*adj*): advers, desfavorable
adverto, -verti, -versum (3): adonar-se, advertir
aedificium, -ii (*n*): edifici
aedifico (*T*): edificar
aemulus, -a, -um (*adj*): rival
Aeneas, -ae (*m*): Eneas (heroi troià)
Aeneida, -ae (*f*): l'Eneida
aeneus, -a, -um (*adj*): de bronze
aequaliter (*adv*): igualment, proporcionalment
aequitas, -atis (*f*): igualtat
aerarium, -ii (*n*): tresor públic, erari
aetas, aetatis (*f*): edat

aeternus, -a, -um (*adj*): etern
aevum, -i (*n*): temps, època
Afranius, -ii (*m*): Afrani (general de Pompeu)
africanus, -a, -um (*adj*): africà
ager, agri (*m*): camp, territori
agito (*T*): agitar // pretendre
agmen, -inis (*n*): columna (d'un exèrcit)
ago, egi, actum (3): conduir, guiar, portar
agricola, -ae (*m*): camperol
ala, -ae (*f*): ala
Alba, -ae (*f*): Alba (ciutat del Laci)
Albanus, -a, -um (*adj*): albà, natural d'Alba
albus, -a, -um (*adj*): blanc
alienus, -a, -um (*adj*): aliè
alius, -a, -ud (*adj*): un altre
Alpes, -ium (*f*): els Alps
altitia, -ium (*n pl*): aus de corral
altitudo, -inis (*f*): altura, lloc elevat
ambitosus, -a, -um (*adj*): ambiciós, desitjos de glòria
ambulo (*T*): caminar
amicitia, -ae (*f*): amistat
amica, -ae (*f*): amiga
amicus, -i (*m*): amic
amnis, -is (*m*): riu
amo (*T*): estimar, apreciar
amphitheatrum, -i (*n*): amfiteatre
Andes, -ium (*f pl*): Andes (poble d'Itàlia, actualment Pietola)
angor, -oris (*m*): angoixa
angulus, -i (*m*): racó
anima, -ae (*f*): ànima
animus, -i (*m*): esperit // propòsit
annus, -i (*m*): any
anser, -eris (*m*): ànec
ante (*adv*): abans, davant // (*prep d'Ac*): abans de, davant de
antea (*adv*): abans
anxius, -a, -um (*adj*): inquiet, preocupat
aper, apri (*m*): porc senglar
apertus, -a, -um (*adj*): obert

apodyterium, -ii (*n*): vestidor
Apollo, -inis (*m*): Apol·lo
appareo, -ui, -itum (2): aparèixer
appeto, -ivi, -itum (3): desitjar
appropinquo (*T*): apropar-se
apud (*prep d'Ac*): a prop de
aqua, -ae (*f*): aigua
aquilus, -a, -um (*adj*): morè
Aquitanus, -a, -um (*adj*): aquità
ara, -ae (*f*): altar, ara
arbor, -oris (*f*): arbre
ardeo, arsi, arsurus (2): encendre's
arduus, -a, -um (*adj*): difícil
arena, -ae (*f*): arena
argenteus, -a, -um (*adj*): de plata
Ariovistus, -i (*m*): Ariovist (rei germànic adversari de Cèsar)
arista, -ae (*f*): espiga
arma, -orum (*n pl*): armes
armarium, -ii (*n*): armari
aro (*T*): llaurar, cultivar
ars, artis (*f*): habilitat // art
arx, arcis (*f*): ciutadella
asparagus, -i (*m*): espàrrec
aspectus, -us (*m*): aspecte
atque (*conj*): i
atrium, -ii (*n*): atri
atrox, -ocis (*adj*): atroç
auctor, -oris (*m*): autor, escriptor
auctrix, -icis (*f*): autora, escriptora
audio (4): sentir, escoltar
augeo, auxi, auctum (2): augmentar, consolidar
auratus, -a, -um (*adj*): daurat
aureus, -a, -um (*adj*): d'or
auricula, -ae (*f*): orella
auriga, -ae (*m*): auriga, genet
auris, -is (*f*): orella // oïda
aut (*conj*): o
auxilia, -orum (*n pl*): tropes auxiliars
avaritia, -ae (*f*): avarícia
aviditas, -atis (*f*): deler // avarícia
avis, -is (*f*): ocell

B

Bacchus, -i (*m*): Bacus
bal[i]neum, -i (*n*): bany
beatus, -a, -um (*adj*): feliç, afortunat
Belgae, -arum (*m pl*): els belgues
Belgicus, -a, -um (*adj*): belga
bellicosus, -a, -um (*adj*): guerrer
bellum, -i (*n*): guerra
bifer, -a, -um (*adj*): que floreix dues vegades l'any
biblioteca, -ae (*f*): biblioteca
bis (*adv*): dues vegades
bonus, -a, -um (*adj*): bo
brevis, -e (*adj*): breu
Britannia, -ae (*f*): Bretanya
Brundisium, -ii (*n*): Brindisi

C

cado, cecidi, casum (3): caure, morir
caelum, -i (*n*): cel, firmament
caeruleus, -a, -um (*adj*): blavós
Caesar, -aris (*m*): Cèsar (títol dels emperadors romans)
calvitium, -ii (*n*): calvície
Campus, -i Martius, -a, -um (*m*): Camp de Mart
candidus, -a, -um (*adj*): clar
canis, -is (*m i f*): gos, gossa
cano, cecini, cantum (3): cantar
canticum, -i (*n*): cançó
canto (*T*): cantar // celebrar
cantus, -us (*m*): cant
capillus, -i (*m*): cabell
capio, cepi, captum (3): prendre
caput, capitis (*n*): cap
carmen, -inis (*n*): poema
caro carnis (*f*): carn
casa, -ae (*f*): cabana
castitas, -atis (*f*): honestat
castra, -orum (*n pl*): campament
casus, -us (*m*): desgràcia
catena, -ae (*f*): cadena
cathedra, -ae (*f*): cadira
Catilina, -ae (*m*): Catilina
Caucasus, -i (*m*): Caucas

causa, -ae (f): causa	collis, -is (m): pujol, turó	constituo, -ui, -utum (3): establir	D
cavea, -ae (f): gàbia // gra- deria	collum, -i (n): coll	consto, -stiti, -staturus (7): existir // estar constituït de	damnum, -i (n): dany, per- judici
caveo, cavi, cautum (2): anar amb compte	colo, colui, cultum (3): conrear // venerar	construo, -struxi, -struc- tum (3): amuntegar // construir	Daedalus, -i (m): Dèdal, constructor del laberint
cedo, cessi, cessum (3): anar	color, -oris (m): color	consuetudo, -inis (f): cos- tut	de (pres. d'ab): des de, sobre
celer, -eris, -ere (adj): ràpid	colloco (7): col·locar	consul, -ulis (m): cònsol	dea, -ae (f): deessa
Celtae, -arum (m pl): els celtes	columba, -ae (f): coloma	contendo, -tendi, -tentum (3): apressar-se, dirigir-se de pressa	decem (indeclinable): deu
cena, -ae (f): sopar	columna, -ae (f): columna	contentio, -onis (f): esforç	decens, -ntis (adj): ben proporcionat
ceno (7): sopar // menjar	comissatio, -onis (f): gres- ca // sobretaula	continenter (adv): continu- ament	declivis, -e (adj): pendent
censeo, censui, censum (2): fer el cens // opinar	comitas, -atis (f): amabilitat	contineo, -tinui, -tentum (2): contenir	decor, -oris (m): atractiu, bellesa
censor, -oris (m): censor	commeatus, -us (m): pas lliure, permís	contio, -onis (f): assemblea	decorus, -a, -um (adj): de- corós
centurio, -onis (m): centu- rió	committo, commisi, com- missum (3): reunir // co- mençar (c. <i>proelium</i> : en- taular un combat)	contra (prep d'Ac): contra, respecte a	decretum, -i (n): decret
Cerberus, -i (m): Cèrber (gos guardià dels in- fernals)	commoditas, -atis (f): me- sura, proporció	contubernium, -ii (n): com- panyonia	defodio, -fodi, -fossum (3): excavar
certus, -a, -um (adj): segur, cert	communico (7): comunicar // compartir	convenio, -veni, -ventum (4): reunir, aplegar	deformis, -e (adj): deforme
cervix, -icis (f): clatell, coll	commutatio, -onis (f): can- vi	conventus, -us (m): reunió, pacte	defunctus, -a, -um (adj): mort, difunt
ceus (adv): com	comoedia, -ae (f): comèdia	convoco (7): enunciar	deinceps (adv): a continua- ció
Charon, -ontis (m): Caront (barquer dels inferns)	compactus, -a, -um (adj): compacte, ben forjat	copiae, -arum (f pl): tropes	deinde (adv): després
Cicero, -onis (m): Ciceró (polític i escriptor)	complures, -ium (adj pl): diversos, molts	corbis, -is (m): cistell	delecto (7): delectar
Cilicius, -a, -um (adj): de Cilícia	compono, -posui, -posi- tum (3): ajuntar // cons- truir	cornu, -us (n): banya // costat, flanc	delego (7): encarregar, con- fiar
cippus, -i (m): pedra gran, menhir	concano, -posui, -posi- tum (3): ajuntar // cons- truir	corpore, -oris (n): cos	deleo, -evi, -etum (2): des- truir
circiter (adv): al voltant de	concedo, -cessi, -cessum (3): anar-se'n	cotidie (adv): cada dia	deligo, -legi, -lectum (3): escollir, triar
circumspicio, -spexi, -spec- tum (3): considerar, exa- minar	concurro, -curri, -cursum (3): córrer	Crassus, -i (m): Cras (gene- ral romà)	densus, -a, -um (adj): dens, espès
circus, -i (m): circ	condo, -didi, -itum (3): fun- dar	creber, -bra, -brum (adj): freqüent	derivo (7): derivar
cista, -ae (f): cistell	conficio, -feci, -fectum (3): elaborar	crus, cruris (n): cama	descendo, -ndi, -nsum (3): baixar
civis, -is (m i f): ciutadà, -ana	conicio, -ieci, -iectum (3): tirar, llençar	crustulum, -i (n): confit	desidero (7): desitjar
civitas, -atis (f): ciutat	coniunctus, -a, -um (adj): ajuntat	cubiculum, -i (n): habitació per dormir	despero (7): perdre l'espe- rança
clades, -is (f): desastre	coniux, -iugis (m i f): cònju- ge	cultellus, -i (m): ganivet	destino (7): destinar // re- servar
clamo (7): cridar	conlaudo (7): lloar	culus, -i (m): cul	deus, -i (m): déu
clarus, -a, -um (adj): il·lus- tre // clar	conloco (7): col·locar	cum (prep d'Ab): amb	devinco, -vici, -victum (3): vèncer
classis, -is (f): flota	connubium, -ii (n): matri- moni	cumba, -ae (f): barca	dexter, -t[e]ra, -t[e]rum (adj): que és a la dreta
claudio, clausi, clausum (3): tancar (c. <i>agmen</i> : tan- car la marxa)	conscribo, -scripsi, -scrip- tum (3): allistar	cupido, -a, -um (adj): de- sitjós	dico, dixi, dictum (3): dir
clemens, -ntis (adj): cle- ment	consido, -sedi, -sessum (3): asseure's	curo (7): preocupar-se, te- nir cura	dies, -ei (m i f): dia, data
cliens, -ntis (m): client, pro- tegit d'un patrici	conspectus, -us (m): vista, presència	cursus, -us (m): curs, direc- ció	diffiero, distuli, dilatam (ir- reg): ser diferent // fer esperar // escampar
cogo, coegi, coactum (3): aplegar, reunir		custodio (4): guardar	difficilis, -e (adj): difícil
cohors, -ortis (f): cohort (desena part d'una legió)			digitus, -i (m): dit
			dilectus, -us (m): lleva, re- clutament de soldats
			diligenter (adv): assenya- dament

APÈNDIX VOCABULARI

dimitto, -isi, -issum (3): re-nunciar a
disciplina, -ae (f): instrucció // disciplina
discipula, -ae (f): alumna
discipulus, -i (m): alumne
disco, didici, - (3): aprendre
discordia, -ae (f): desacord
discrimen, -inis (n): prova
disertus, -a, -um (adj): clar // eloqüent
dispertio (4): repartir
dispono, -posui, -positum (3): col·locar
disto (7): distar, estar lluny
diu (adv): durant molt temps
dives, -itis (adj): ric
divido, -viso, -visum (3): separar
divitiae, -arum (f. pl): riqueses
do, dedi, datum (7): donar
doctor, -oris (m): mestre
doctus, -a, -um (adj): savi
doleo, dolui, dolitum (2): patir
dolor, -oris (m): dolor
domesticus, -a, -um (adj): domèstic, de la casa
dominus, -i (m): senyor
Domitianus, -i (m): Domicià
domus, -us (f): casa
donec (conj): fins a, fins que
donum, -i (n): regal
dormio, -ivi, -itum (4): dormir
dos, dotis (f): dot
dubitatio, -onis (f): dubte
duco, duxi, ductum (3): dur, conduir
duo, duae, duo: dos
duplico (7): duplicar
dux, ducis (m): cap, guia

E

e, ex (prep d'Ab): de, des de
editor, -ius (comparatiu): més elevat, superior
editus, -a, -um (adj): elevat, alt
edo, edidi, editum (3): organitzar // publicar // enlairar

edoceo, edocui, edoctum (2): explicar
educo, -uxi, -uctum (3): treure
effero, extuli, elatum (ir-reg): emportar-se
efficio, -feci, -fectum (3): dur a terme // causar, produir // proporcionar
effusus, -a, -um (adj): generós
elephantus, -i (m i f): elefant, -a
Elysium, -ii (n): Elisi (lloc on viuen les ànimes dels herois)
emo, emi, emptum (3): comprar
enim (adv): de fet, sens dubte // (conj): en efecte, ja que, perquè
epistula, -ae (f): carta
epulae, -arum (f pl): àpat // aliments, viandes
eques, -itis (m i f): cavalleria // genet
equitatus, -us (m): cavalleria
equus, -i (m): cavall
erga (prep d'Ac): davant de // en favor de, envers
ergo (conj): doncs, per tant
erro (7): caminar sense rumb // equivocar-se
error, -oris (m): errada, equivocació
eruditus, -a, -um (adj): savi
et (conj): i
etiam (adv): també
eventum, -i (n): esdeveniment, fet
excelsus, -a, -um (adj): elevat, alt
excolo, -colui, -cultum (3): embellir, adornar
excurro (3): sortir
exemplar, -aris (n): exemplar
exemplum, -i (n): mostra
exerceo, exercui, exercitum (2): exercitar, instruir
exercitatio, -onis (f): exercici
exercitus, -us (m): exèrcit
exhibeo (2): presentar
exigo, -egi, -actum (3): treure, fer fora

eximius, -a, -um (adj): extraordinari
expallidus, -a, -um (adj): molt pàl·lid
expeditus, -a, -um (adj): sense obstacles // sense impediments (bagatge de la tropa) (*legiones expeditae*: legions sense impediments) // fàcil
experior (verb deponent): experimentar // intentar
expono, -osui, -ositum (3): estendre // donar a conèixer
extra (prep. d'Ac): fora de
expugno (7): assetjar, vèncer, conquerir
exsplendesco, -ui, - (3): brillar // distingir-se

F

fabella, -ae (f): faula
faber, fabri (m): artesà
fabula, -ae (f): faula
facies, -ei (f): aparença, aspecte
facilis, -e (adj): fàcil
facio, feci, factum (3): fer, causar
facta, -orum (n pl): gestes
fama, -ae (f): fama
fames, -is (f): fam, gana
familia, -ae (f): família
familiaris, -e (adj): familiar
fanum, -i (n): temple
fatum, -i (n): destí
Faustulus, -i (m): Fàustul (pastor que va trobar Ròmul i Rem).
faveo, favi, fautum (2): afavorir, ser favorable
fecundo (7): fertilitzar
fecundus, -a, -um (adj): fèrtil // instruït
feles, -is (m i f): gat salvatge
felix, -icis (adj): feliç
femina, -ae (f): dona
fenestra, -ae (f): finestra, obertura en la paret
fera, -ae (f): fera
fere (adv): si fa no fa
ferrum, -i (n): ferro // espasa
fessus, -a, -um (adj): cansat
fictus, -a, -um (adj): fictici

fides, -ei (f): fe // lleialtat // honor
filia, -ae (f): filla
filius, -ii (m): fill
finis, -is (m i f): límit
firmitas, -is (f): enfortir
firmus, -a, -um (adj): ferm, resistent
flamma, -ae (f): flama
flavus, -a, -um (adj): rogenc
flos, -oris (m): flor
flumen, -inis (n): corrent, riu
fluo, fluxi, fluctum (3): fluir
fluvius, -ii (m): riu
focus, -i (m): foc
folium, -ii (n): fulla
forte (adv): per casualitat
fortis, -e (adj): fort
forum, -i (n): fòrum
fossa, -ae (f): fossa
frango, fregi, fractum (3): trencar
frater, -tris (m): germà
frequens, -ntis (adj): freqüentat
frequent (adv): sovint
frico (7): fregar
frons, frontis (f): front
fructus, -us (m): fruit
frumentum, -i (n): blat
frux, frugis (f): fruit
fuga, -ae (f): fugida
fugio, fugi, fugiturus (3): fugir
fulgeo (2): resplendir
fulgur, -oris (n): llampec
fultura, -ae (f): puntal
fumo (7): fumejar
fumus, -i: fum
fundus, -i (m): fons // propietat, finca
furtum, -i (n): robatori
fusus, -i (m): fus

G

galea, -ae (f): casc
Gallia, -ae (f): Gàl·lia
Gallus, -a, -um (adj): gal
Garumna, -ae (m): Garona (riu de l'Aquitània)
gaudeo, gavisus sum (2): alegrar-se
gemo, -ui, -itum (3): gemegar
gener, -i (m): gendre

genu, -us (*n*): genoll
genus, -eris (*n*): classe, gènere // origen, llinatge
Germani, -orum (*m pl*): els germànics
Germania, -ae (*f*): Germània
gero, gessi, gestum (3): portar
gladiatorius, -a, -um (*adj*): de gladiador
gladius, -ii (*m*): espasa
gloria, -ae (*f*): glòria, fama
Gordium, -ii (*n*): Gòrdion (ciutat de Frígia)
gracilitas, -atis (*f*): primor, debilitat
gradus, -us (*m*): pas, grau
graecus, -a, -um (*adj*): grec
grammaticus, -i (*m*): gramàtic
grandis, -e (*adj*): gran
gratulor (*verb deponent*): donar gràcies
gratus, -a, -um (*adj*): agra-dable
gravitas, -atis (*f*): feixu-guesa, pesadesa

H

habeo, -ui, -itum (2): man-tenir, tenir
habito (*f*): viure
Hadrianus, -i (*m*): Adrià (emperador romà)
haedu[lu]s, -i (*m*): cabrit
Hamilcar, -aris (*m*): Amílcar (general cartaginès)
Hannibal, -alis (*m*): Anníbal (cap dels cartaginesos en la 2a guerra púnica)
Hasdrubal, -alis (*m*): Asdrúbal (germà d'Anníbal)
haud (*adv*): no
Helvetius, -a, -um (*adj*): helveci
hiberna, -orum (*n pl*): cam-paments d'hivern
hic (*adv*): aquí
hic, haec, hoc: aquest, aques-ta, això
hiemo (*f*): passar l'hivern
hiems, hiemis (*f*): hivern
historia, -ae (*f*): història
homo, -inis (*m*): home
honor, -oris (*m*): reconeixement, honor

horridus, -a, -um (*adj*): hor-rible, espantós
hortus, -i (*m*): hort, jardí
hostilis, -e (*adj*): hostil
hostis, -is (*m i f*): enemic, -ga

I

iaceo, -ui, -iturus (2): estar estirat
iam (*adv*): ja
ianua, -ae (*f*): porta
ibi (*adv*): aquí, allí
idem, eadem, idem (*pron i adj*): el mateix, la matei-xa, això mateix
identidem (*adv*): contínua-ment
iecur, -coris (*n*): fetge
ientaculum, -i (*n*): esmor-zar
igitur (*adv*): aleshores // (*conj*): doncs, així doncs, per tant, per consegüent
llerda, -ae (*f*): llerda (avui Lleida)
ille, illa, illud (*pron i adj*): aquell, aquella, allò
immanis, -e (*adj*): immens
immineo, -, - (2): alçar-se, dominar
immodicus, -a, -um (*adj*): desenfrenat
impedimenta, -orum (*n pl*): impedimenta (bagatge de la tropa)
imperator, -oris (*m*): empe-rador
imperfectus, -a, -um (*adj*): inacabat
imperium, -ii (*n*): poder su-prem // autoritat // im-peri
impetus, -us (*m*): impuls, ímpetu (*i. face-re*: ata-car)
impluvium, -ii (*n*): impluvi
impono, -posui, -positum (3): posar, fixar, col·locar
impudens, -ntis (*adj*): des-vergonyit
imus, -a, -um (*adj*): inferior
incendium, -ii (*n*): incendi
incendo, incendi, incen-sum (3) calar foc a
incipio (3): començar

incito (*f*): incitar // aug-mentar
includo, -clusi, -clusum (3): tancar
incolo, -colui, -cultum (3): habitar, viure
incolumis, -e (*adj*): sa i es-talvi
inde (*adv*): per això
indico, -dixi, -dictum (3): proclamar, anunciar
industria, -ae (*f*): activitat
industrie (*adv*): activament
inexorabilis, -e (*adj*): inexo-rable
inferi, -orum (*m pl*): els in-ferns
infestus, -a, -um (*adj*): hos-til
inficio, -feci, -fectum (3): tenyir
infirmus, -a, -um (*adj*): dè-bil
inflexus, -a, -um (*adj*): on-dulat
influo, -fluxi, -fluxum (3): desembocar, afluir
ingens, ingentis (*adj*): in-gent, enorme
ingratus, -a, -um (*adj*): des-agraït
iniuria, -ae (*f*): injúria
inseparabilis, -e (*adj*): inse-parable
instituo, institui, institutum (3): instituir
institutum, -i (*n*): costum
instruo, -uxi, -uctum (3): formar, col·locar
insula, -ae (*f*): illa
inter (*prep d'Ac*): entre
interdum (*adv*): a vegades
interficio, -feci, -fectum (3): matar
intervallum, -i (*n*): espai, distància
intra (*prep d'Ac*): dins de
intro (*f*): entrar
introitus, -us (*m*): entrada
intus (*adv*): a dins
inventor, -oris (*m*): inven-tor, autor
irrumpe, -upi, -uptum (3): irrompre, entrar de sob-te
irruo, -ui, - (3): llençar-se, irrompre

is, ea, id (*pron anafòric*): aquest, aqueix, aquell
ita (*adv*): d'aquesta manera
iter, itineris (*n*): camí
iudicium, -ii (*n*): judici, cau-sa // opinió
iudico (*f*): jutjar
iungo, iunxi, iunctum (3): enganxar, unir
Iuno, -onis (*f*): Juno
Iuppiter, Iovis (*m*): Júpiter
Iura, -ae (*m*): Jura (cadena muntanyosa de la Gàl·lia)
iuro (*f*): jurar
Ius, iuris (*n*): justícia
iussum, -i (*n*): ordre
iuvenis, -e (*adj*): jove
iuventa, -ae (*f*): joventut
iuvo, iuvi, iutum (*f*): ajudar, assistir

L

labor, -oris (*m*): treball, fei-na // esforç
laboro (*f*): treballar
labrum, -i (*n*): llavi
labyrinthus, -i (*m*): laberint
lac, lactis (*n*): llet
lacus, -us (*m*): llac, estany
laetitia, -ae (*f*): alegria // gràcia, encant
laetus, -a, -um (*adj*): con-tent, alegre
Lar, Laris (*m*): Lar (déu de la llar)
Larentia, -ae (*f*): Larència (esposa de Fàustul)
Latium, -ii (*n*): Laci (regió de Roma)
Latona, -ae (*f*): Latona (mare d'Àpol·lo i Diana)
latro (*f*): lladraj // cridar, bramar
latus, -a, -um (*adj*): ample
latus, -eris (*n*): costat
laudo (*f*): lloar, valorar
laus, laudis (*f*): lloança, elo-gi
laxo (*f*): eixamplar
lectica, -ae (*f*): llitera
lectito (*f*): aplegar
lectus, -i (*m*): llit
legatus, -i (*m*): emissari
legio, -onis (*f*): legió
legitime (*adv*): convenient-ment

APÈNDIX VOCABULARI

lego, legi, lectum (3): llegir
Lemannus, -i (m): el llac Leman
leviter (adv): lleugerament
levo (1): alleugerir
libellus, -i (m): cartell, rètol
libenter (adv): de bon grat
liber, -bri (m): llibre
liberi, -orum (m pl): fills
libertas, -atis (f): llibertat
ligneus, -a, -um (adj): de fusta
limen, -inis (n): llindar
limes, -itis (m): frontera
liquesco, -, - (3): fondre's
locus, -i (m): lloc
lucerna, -ae (f): llàntia
ludus, -i (m): joc, espectacle // escola
luna, -ae (f): lluna
lupus, -i (m): llop
luxuria, -ae (f): golafreria
luxoriosus, -a, -um (adj): ufanós, abundant, excessiu

M
maestus, -a, -um (adj): trist
magis ac magis (adv): més i més
magister, -tri (m): mestre
magistra, -ae (f): mestra
magistratus, -us (m): magistrat
magnificus, -a, -um (adj): magnífic
magnus, -a, -um (adj): gran
maior, -us (comparatiu): major
malum, -i (n): poma
maneo, mansi, mansum (2): romandre, quedar-se
manus, -us (f): mà // tropa
mare, -is (n): mar
marmor, -oris (n): marbre
marmoreus, -a, -um (adj): de marbre
Mars, Martis (m): Mart
mater, -tris (f): mare
matrona, -ae (f): matrona (dona casada)
Matrona, -ae (m): Marne (riu de la Gàl·lia)
maturus, -a, -um (adj): madur
maxime (adv): moltíssim
medicamentum, -i (n): medicament, droga

medicator, -oris (m): metge
membrum, -i (n): membre
mensis, -is (m): mes
mercatura, -ae (f): comerç
Mercurius, -ii (m): Mercuri
mereo, -ui, -itum (2): merèixer // prestar el servei militar
meridies, -ei (m): migdia
meta, -ae (f): columna
metuo, -ui, - (3): témer
meus, -a, -um (pron i adj): meu
miles, -itis (m): soldat
milia, -ium (n pl): milers
militia, -ae (f): milícia, professió militar
mille (indeclinable): mil
milliarium, -ii (n): mil·liari
Minerva, -ae (f): Minerva (deessa de la saviesa)
minime (adv): molt poc
minimus, -a, -um (adj): molt petit, mínim
minister, -tri (m): esclau
minutus, -a, -um (adj): petit
mirabilis, -e (adj): meravel·lós
miser, -era, -erum (adj): miserable, infeliç // lamentable
mitto, misi, missum (3): enviar
moderatio, -onis (f): mesura
modestia, -ae (f): modestia
modestus, -a, -um (adj): moderat, modest
modicus, -a, -um (adj): moderat
moenium, -ii (n): muralla
moneo, -ui, -itum (2): aconsellar
mons, montis (m): mont
montanus, -a, -um (adj): muntanyenc
monumentum, -i (n): monument
mora, -ae (f): espera
mors, mortis (f): mort
mos, moris (m): costum
moveo (2): moure
mulceo (2): acaronar
mulier, -eris (f): dona
munio, -ivi, -itum (4): fortificar

munitio, -onis (f): fortificació
multus, -a, -um (adj): molt
murus, -i (m): muralla
musa, -ae (f): mus
muto (1): canviar de lloc
mutuus, -a, -um (adj): recíproc

N
nam (adv): certament // (conj): en efecte
naris, -is (f): nas
narro (1): narrar, explicar
natura, -ae (f): naturalesa
natus, -us (m): naixement
nauta, -ae (m): mariner
navis, -is (f): vaixell
ne (conj): que no // perquè no
necessarius, -a, -um (adj): necessari
neco (1): matar
nectar, -aris (n): nèctar
negotium, -ii (n): negoci
nemo, neminis (m): ningú
nepos, -otis (m): net
neque (conj): i no, ni
niger, -gra, -grum (adj): negre
nihil (indecl): res
nimbus, -i (m): aiguat
nimis (adv): massa
nitens, nitentis (adj): brillant, resplendent
nobilis, -e (adj): noble // famós
nocte (adv): de nit
nomino (1): citar
non (adv): no
non modo... verum (adv): no només... sinó també
nondum (adv): encara no
noster, -tra, -trum (pron i adj): nostre
noverca, -ae (f): madrastra
novitas, -atis (f): novetat
nox, noctis (f): nit
nubes, -is (f): núvol
nubilus, -e (adj): núbil
nullus, -a, -um (adj): cap // inexistent
numerus, -i (m): nombre
numquam (adv): mai
nunc (adv): ara
nuntio (1): convocar
nuntius, -ii (m): missatger

nuper (adv): recentment
nupta, -ae (f): esposa
nutrix, -icis (f): nodrissa

O
o (interj): oh!
obaeratus, -a, -um (adj): endeutat
obeliscus, -i (m): obelisc
obesitas, -atis (f): obesitat
obesus, -a, -um (adj): gras
oblecto (1): entretenir
obscurus, -a, -um (adj): obscur
obsideo (2): assetjar
obtineo (2): obtenir
occasus, -us (m): caiguda, posta
occido, -cidi, -casum (3): morir
occido, -cidi, -cisum (3): ferir // matar
occultum, -i (n): lloc secret
oculus, -i (m): ull
occurso (1): córrer, dirigir-se
odi, -odisse (defectiu irregular): odiar
odium, -ii (n): odi
odor, -oris (m): olor, flaire
offendo, -fendi, -fensum (3): perjudicar
oleum, -i (n): oli
Olympus, -i (m): Olimp (llar dels déus)
omnis, -e (adj): tot
opera, -ae (f): treball, feina
operio, -perui, -pertum (4): cobrir
oppidum, -i (n): ciutat, vila
oppono, -posui, -positum (3): oposar // posar davant
oppugno (1): assaltar, atacar
optatus, -a, -um (adj): desitjat
ora, -ae (f): vora, marge
oratio, -onis (f): discurs, parlar
ordo, -inis (f): ordre
Orgetorix, -igis (m): Orgètorix (cap dels helvecis)
ornamentum, -i (n): ornament
ornatus, -a, -um (adj): adornat

- orno (f): adornar
 os, oris (n): boca
 ostiarius, -ii (m): porter
 otium, -ii (n): oci, descans
 ovum, -i (n): ou
- P**
- pabulor (f, dep): farratjar
 paene (adv): gairebé
 palaestra, -ae (f): gimnàs
 pallidus, -a, -um (adj): pàlid
 palus, paludis (f): estany
 pango, pepigi, pactum (3): clavar
 par, paris (n): parell // igual
 parens, -ntis (m i f): pare o mare
 parentes, -um (m pl): pares
 paries, -etis (m): paret
 pario, peperit, partum (3): parir, engendrar
 paro (f): preparar
 partus, -us (m): part, infantament
 parvulus, -a, -um (adj): petit
 pascua, -orum (n pl): pastures
 pastor, -oris (m): pastor
 pater, -tris (m): pare
 pater familias, -ae (m): pare de família, cap de família
 patricius, -a, -um (adj): patrici
 patrius, -a, -um (adj): patern
 patronus, -i (m): patró, protector
 paucus, -a, -um (adj): poc
 paulum (adv): poc
 pauper, -eris (adj i m): pobre
 paupera, -ae (adj i f): pobra
 paupertas, -atis (f): pobresa
 pavidus, -a, -um (adj): espantat
 pavor, -oris (m): por
 pax, pacis (f): pau
 pectus, -oris (n): pit
 pecunia, -ae (f): tresor, riquesa, fortuna
 pedes, peditis (m): soldat d'infanteria
 pelagus, -i (n): mar
 pellis, -is (f): pell
- pendeo, pependi, - (2): penjar
 perduco, -uxi, -uctum (3): dur
 perduro (f): perdurar
 pereio, -ii, -itum (4 irreg): perdre's, morir, consumir-se de, desaparèixer
 periculum, -i (n): perill
 peristylum, -ii (n): peristil
 peropportunus, -a, -um (adj): molt favorable, escaient
 perpetuus, -a, -um (adj): etern
 pervenio, -veni, -ventum (4): arribar
 pes, pedis (m): peu
 peto, -ivi (-ii), -itum (3): dirigit-se a
 Petreus, -i (m): Petreu (lloctinent de Pompeu)
 Phrygia, -ae (f): Frígia
 pica, -ae (f): garsa
 Picenum, -i (n): Picè (regió de l'Itàlia central situada prop de la mar Adriàtica)
 pilus, -i (m): pel, cabell
 pinguis, -e (adj): gras
 pinna, -ae (f): ploma
 piscina, -ae (f): estanyol, piscina
 placeo, -ui, -itum (2): agradar, plaure
 placidus, -a, -um (adj): plàcid
 plane (adv): enterament // perfectament
 planities, -ei (f): plana
 plaudo, plausi, plausum (3): colpejar
 plastrum, -i (n): carro
 Plautus, -i (m): Plaute (comediògraf)
 plebs, plebis (f): plebs
 plerumque (adv): generalment
 plurimum (adv): moltíssim
 plurimus, -a, -um (adj sup): moltíssim
 plus, pluris (n): més
 Pluto, -onis (m): Plutó
 pluvia, -ae (f): pluja
 poeta, -ae (m): poeta
 pollex, -icis (m): polze
 Pompeius, -ii (m): Pompeu
- pondus, -eris (n): pes // quantitat
 pono (3): posar, col·locar
 Ponticus, -i (m): Pont (regió de l'Àsia Menor)
 pontifex, -icis (m): pontífex, sacerdot
 populus, -i (m): poble
 porcus, -i (m): porc
 porta, -ae (f): porta
 porticus, -us (f): porxo
 porto (f): portar
 portus, -us (m): port
 post (adv): després // (prep d'Ac): després de
 postea (adv): després
 postremo (adv): en resum // en últim lloc
 postredie (adv): l'endemà
 postulo (f): demanar
 potens, potentis (adj): poderós
 potio, -onis (f): poció, beuratge
 praebeo (2): mostrar, oferir
 praeceptor, -oris (m): preceptor
 praecipue (adv): principalment
 praeclarus, -a, -um (adj): il·lustre
 praefectus, -i (m): prefecte, supervisor
 praeficio, -feci, -fectum (3): posar al capdavant
 praesidium, -ii (n): protecció, defensa // guarnició, destacament
 praesto (adv): a l'abast, a disposició
 praeterea (adv): a més
 praeterfluo, -fluxi, - (3): fluir, banyar
 praetorium, -ii (n): pretori (lloc de comandament del general)
 prandium, -ii (n): dinar
 pressus, -a, -um (adj): aixafat
 prex, precis (f): súplica
 primus, -a, -um (adj): primer
 primum (adv): en primer lloc
 princeps, -cipis (m): primer // príncep
 probus, -a, -um (adj): bo
- procedo, processi, processum (3): avançar
 procella, -ae (f): tempestat
 procerus, -a, -um (adj): elevat
 proelium, -ii (n): batalla, combat
 profero, protuli, prolatum (irreg): fer avançar
 prognatus, -a, -um (adj): fill, descendent
 proles, -is (f): fillada // descendència
 propago (f): estendre, examplar
 prope (prep d'Ac): a prop de
 proprius, -a, -um (adj): propi
 protego, -texi, -tectum (3): cobrir, protegir
 proxime (adv): molt a prop
 prudens, -ntis (adj): prudent
 pudor, -oris (m): decència
 puella, -ae (f): noia
 puer, -i (m): nen, infant, noi
 pueritia, -ae (f): infantesa
 pugno (f): lluitar
 pulcher, -chra, -chrum (adj): bonic
 Punicus, -a, -um (adj): púnic, cartaginès
 punio (4): castigar
 Pyrenaeus, -i: els Pirineus
- Q**
- quadratus, -a, -um (adj): quadrat, robust
 quadrifariam (adv): en quatre parts
 quadriga, -ae (f): quadriga (carro amb tir de quatre cavalls)
 quaero, quaesivi, quaesitum (3): buscar, cercar // aconseguir
 quaestio, -onis (f): qüestió
 quaestus, -us (m): negoci
 quam (conj): que
 quasi (adv): quasi, gairebé // (conj): igual que, com si
 quattuor (num indecl.): quatre
 quercus, -us (f): roure
 qui, quae, quod (pron rel): qui, que, el qual

APÈNDIX VOCABULARI

quidam, quaedam, quidam
(*pron i adj*): un tal, un cert

quis/qui, quae/qua, quid/quod
(*pron i adj*): qui?, què? // algú, alguna cosa

quod (*conj*): ja que

quondam (*adv*): en altre temps

quoque (*adv*): també

quotidie (*adv*): cada dia

R

rapio, rapui, raptum (3): raptar

rarus, -a, -um (*adj*): poc espès // poc nombrós

recipio, -cepi, -ceptum (3): enretirar, anar-se'n

reddo, -didi, -ditum (3): tornar

redeo, -ii, -itum (*irreg*): tornar

reduco, -duxi, -ductum (3): portar de nou

regina, -ae (*f*): reina

regio, -onis (*f*): regió

regius, -a, -um (*adj*): reial

regno (*f*): regnar

regnum, -i (*n*): regne

rego, rexi, rectum (3): dirigir, governar

regula, -ae (*f*): norma

relinquo, -liqui, -lictum (3): deixar

remotus, -a, -um (*adj*): llunyà

Remus, -i (*m*): Rem (germà de Ròmul)

repono, -posui, -positum (3): tornar a posar

repraesento (*f*): simbolitzar

res, rei (*f*): cosa

responsum, -i (*n*): resposta

retarius, -ii (*m*): reciari (gladiador amb xarxa)

retorqueo, -torsi, -tortum (2): tòrcer, girar

rex, regis (*m*): rei

Rhenus, -i (*m*): Rin (riu)

rhetor, -oris (*m*): orador

Rhodanus, -i (*m*): Roine (riu)

rima, -ae (*f*): esquerra

ripa, -ae (*f*): riba, costa

rogo (*f*): demanar

Roma, -ae (*f*): Roma

Romanus, -a, -um (*adj*): romà

Romulus, -i (*m*): Ròmul (germà de Rem)

rosa, -ae (*f*): rosa

rostra, -orum (*n*): tribuna

rostrum, -i (*n*): esperó d'una nau

rubor, -oris (*m*): color roig // rubor

ruga, -ae (*f*): plec, arruga

ruina, -ae (*f*): esfondrament

rumor, -oris (*m*): crit

rus, ruris (*n*): camp

S

Sabinus, -a, -um (*adj*): sabí

Sabis, -is (*m*): Sambre (riu de Bèlgica)

sacrificium, -ii (*n*): sacrifici

saepe (*adv*): sovint

saevitia, -ae (*f*): crueltat

saevus, -a, -um (*adj*): dur, cruel

sagitta, -ae (*f*): fletxa

sagitto (*f*): assagetar (matar algú amb fletxes)

sagmen, -inis (*n*): herba sagrada

Saguntus, -i (*n*): Sagunt

saluber, -bris, -bre (*adj*): saludable

saluto (*f*): saludar

sanctus, -a, -um (*adj*): sagrat

Sangarius, -ii (*m*): Sangàrios (riu de Frígia)

sanguinarius, -a, -um (*adj*): sanguinari

sapientia, -ae (*f*): saviesa

Saturnus, -i (*m*): Saturn

scaber, -bra, -brum (*adj*): ronyós

scapha, -ae (*f*): barca

sceleratus, -a, -um (*adj*): dolent

schola, -ae (*f*): escola

Scipio, -onis (*m*): Escipió (vencedor d'Anníbal)

scribo, scripsi, scriptum (3): escriure

scriptor, -oris (*m*): escriptor

secessio, -onis (*f*): retirada

secundarius, -a, -um (*adj*): secundari, de segona qualitat

secundus, -a, -um (*adj*): segon // favorable

sed (*conj*): però // sinó

sedeo, sedi, sessum (2): asseure

semper (*adv*): sempre

senator, -oris (*m*): senador

senatus, -us (*m*): senat

sententia, -ae (*f*): opinió

senex, senis (*m*): ancià

septimus, -a, -um (*adj*): setè

Sequana, -ae (*m*): Sena (riu)

sermo, -onis (*m*): conversa

sero, sevi, satum (3): plantar

serva, -ae (*f*): esclava

servus, -i (*m*): esclau, servent

severitas, -atis (*f*): severitat

si (*conj*): si

Signinus, -a, -um (*adj*): de Signia (capital dels vols-cos)

signum, -i (*n*): senyal

sileo, silui, - (2): callar

silva, -ae (*f*): bosc

similis, -e (*adj*): semblant

simulacrum, -i (*n*): simulacre, estàtua

simulo (*f*): simular

simplicitas, -atis (*f*): senzillesa

sine (*prep d'Ab*): sense

sinistra, -ae (*f*): mà esquerra

socius, -ii (*m*): company, soci

sol, solis (*m*): sol

soleo, solitus sum (2): acostumar, soler

solvo, solvi, solutum (3): desfer // resoldre

soror, -oris (*f*): germana

spatium, -ii (*n*): espai, interval

spatula, -ae (*f*): espatlla

species, -ei (*f*): aspecte

spectaculum, -i (*n*): espectacle

specto (*f*): mirar, contemplar

speculum, -i (*n*): mirall

spero (*f*): esperar, desitjar

spes, -ei (*f*): esperança

spina, -ae (*f*): espina (mur que divideix la pista del circ).

spiritus, -us (*m*): esperit

splendor, -oris (*m*): brillantor

spons, -ntis (*f*): voluntat

statio, -onis (*f*): parada // lloc de guàrdia

statua, -ae (*f*): estàtua

statuo, -ui, -utum (3): posar

statura, ae (*f*): estatura

stella, -ae (*f*): estel

sterilis, -e (*adj*): infecund, estèril

stillo (*f*): gotejar

stilus, -i (*m*): punxó per escriure

sto, steti, statum (*f*): estar dret, aixecar-se

studeo, -ui, - (2): afixar-se

studium, -ii (*n*): afany, estudi

studiosus, -a, -um (*adj*): zelós

Stygia, -ae (*f*): Estígia (llacuna dels inferns)

suadeo, suasi, suasum (2): aconsellar

subduco, -duxi, -ductum (3): endur-se, traslladar

subeo, subii, subitum (*irreg 4*): suportar

subflavus, -a, -um (*adj*): rossenc

subigo, -egi, actum (3): suportar

subito (*adv*): de sobte

subsellium, -ii (*n*): tamboret, seient

succedo, -cessi, -cessum (3): succeir, substituir, reemplaçar

Sulla, -ae (*m*): Sul·la (dictador, rival de Mari)

sum, fui, - (*copulatiu*): ser // estar, existir, haver-hi

summus, -a, -um (*adj*): el més alt, el més elevat

sumo, sumpsit, sumptum (3): agafar, prendre

sumptuosus, -a, -um (*adj*): costós

sumptus, -us (*m*): cost, despesa

super (*prep d'Ac*): sobre

superbia, -ae (*f*): subèrbia

superbus, -a, -um (*adj*): superb

supercilium, -ii (n): cella
supprimo, -pressi, -pres-sum (3): aturar
supra (adv): més amunt
surgo (T): sorgir
suscipio, -cepi, -ceptum (3): assumir
suus, -a, -um (pron i adj): seu
Syrius, -a, -um (adj): de Síria, siríac

T

tabella, -ae (f): tauleta per escriure-hi
tabernaculum, -i (n): tenda de campanya
tablinum, -i (n): despatx
tabula, -ae (f): taula
taceo, tacui, tacitum (2): callar
tacitus, -a, -um (adj): callat, silenciós
taeter, -a, -um (adj): repugnant, fastigós, horrible
tamen (adv): així i tot, malgrat tot
tamquam (adv): com, com si
tandem (adv): finalment
Tartarus, -i (m): Tàrtar (els inferns)
taurus, -i (m): toro, brau
tego, texi, tectum (3): cobrir // ocultar, amagar
tegula, -ae (f): teula
tellus, -uris (f): terra, sòl
telum, -i (n): arma // projectil
temerarius, -a, -um (adj): temerari, imprudent
tempestas, -atis (f): tempesta
templum, -i (n): temple
tempus, -oris (n): temps
tenebrae, -arum (f pl): foscor, tenebres
tener, -era, -erum (adj): tendre, delicat // jove
teneri, -orum (m pl): infants
tepidarium, -ii (n): sala de banys tebis
ter (adv): tres vegades
tergum, -i (n): esquena

termino (T): acabar, concloure // delimitar, separar
terminus, -i (m): extrem
terra, -ae (f): terra
tertius, -a, -um (adj): tercer
theatrum, -i (n): teatre
thermae, -arum (f pl): termes
Tiberis, -is (m): Tíber (riu)
Tiburtinus, -a, -um (adj): de Tíbur (ciutat veïna de Roma)
timeo, -ui, - (2): témer, tenir por
timor, -oris (m): temor
toga, -ae (f): toga
togatus, -a, -um (adj): togat (que vesteix toga)
tolero (T): tolerar
tollo, sustuli, sublatum (3): aixecar
tonitrus, -us (m): tro
torvus, -a, -um (adj): malcarat, sorrut
totus, -a, -um (adj): tot
traho, traxi, tractum (3): arrossegar
traicio, -ieci, -iectum (3): llançar // traslladar // passar, travessar
trans (prep d'Ac): més enllà
transcendo, -scendi, -scensum (3): passar
transeo, -ii, -itum (irreg): passar
transveho, -vexi, -vectum (3): transportar
tres, tria: tres
tribunal, -is (n): tribunal
tribunus, -i (m): tribú (cap de les tropes que proporcionava cada tribu)
triclinium, -ii (n): menjador
trifariam (adv): en tres parts
triumpho (T): triomfar
triumviratus, -us (m): triumvirat
Troia, -ae (f): Troia
Troianus, -a, -um (adj): troià
tum demum (adv): aleshores justament
tumeo, -ui, - (2): estar inflat

tumulus, -i (m): pujol, turó
tunc (adv): aleshores, llavors
tutela, -ae (f): protecció, custòdia
tuus, -a, -um (pron i adj): teu

U

ubi (adv): on // (conj): quan
ullus, -a, -um (adj): cap (oració negativa), algun (oració afirmativa)
ultimus, -a, -um (adj): últim
umbilicus, -i (m): melic
umbra, -ae (f): ombra
umerus, -i (m): espatlla
unda, -ae (f): ona // mar
unguis, -is (m): ungla
unus, una, unum (adj): un, únic
urbs, urbis (f): ciutat
urgeo, ursi, - (2): estrènyer // batre
usque ad (prep d'Ac): fins a
usus, -us (m): utilitat, servei
utilis, -e (adj): útil
uxor, -oris (f): esposa

V

vacuus, -a, -um (adj): buit
vallis, -is (f): vall
vallum, -i (n): tanca
vas, vasis (n): vas, recipient
vastus, -a, -um (adj): immens, enorme
Vaticanus, -i (m): Vaticà (un dels set turons de Roma)
vel (conj): o
velum, -i (n): vela, cortina
veluti (adv): com
venio (4): anar, venir
venter, -tris (m): ventre
Venus, -eris (f): Venus
venustus, -a, -um (adj): elegant
ver, veris (n): primavera
verbum, -i (n): paraula
Vergilius, -ii (m): Virgili (poeta)
vergo (T): inclinar-se cap a // dirigir-se a
veritas, -atis (f): veritat
versus, -us (m): vers

vertex, -icis (m): punta // coroneta
verus, -a, -um (adj): cert, vertader
Vespasianus, -i (m): Vespasià (emperador romà)
vesper, -eri (m): vespre
Vesta, -ae (f): Vesta (deessa del foc)
Vestalis, -e (adj): vestal, de Vesta
vester, -tra, -trum (pron i adj): vostre
vestibulum, -i (n): entrada
vestigium, -ii (n): empremta
vestis, -is (f): vestit
vetus, -eris (adj): vell
via, -ae (f): camí
vicinus, -a, -um (adj): proper, veí
victor, -oris (m): vencedor
victoria, -ae (f): victòria
vicus, -i (m): poble
video, vidi, visum (2): veure
vigil, -ilis (adj): despert, atent
vilica, -ae (f): masovera
vilicus, -i (m): masover
villa, -ae (f): casa de camp
vinco, vici, victum (3): vèncer
vinum, -i (n): vi
vir, viri (m): home
virgo, -inis (f): donzella, jove
viridis, -e (adj): verd
virilis, -e (adj): viril
vis, vis (pl vires, virium) (f): força
vita, -ae (f): vida
Vitellius, -ii (m): Vitèlli (emperador romà)
vivo, vixi, victum (3): viure // alimentar-se
vix (adv): amb prou feines
voco (T): cridar
voro (T): devorar
vulnero (T): ferir
vultus, -us (m): voltor
vultus, -us (m): rostre, cara